

bservant 13

Jaargang 13, 26 november 1992

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg • adres: Postbus 616, 6200 MD Maastricht • tel. 043-883174

Inhoud

Drie vrouwen, de een wat ouder, de twee andere jong. De oudere gaat, de jongkies komen eraan. Ze maken een komeetachtige carrière in de wereld van de gezondheidswetenschappen. Twee portretten van twee slimme blondjes. Over jeugd, werk, mannen, vrouwenstudies, het zondagochtendgevoel, en de roddel en achterklap. De gaande vrouw is blij dat ze niet meer hoeft te knokken tegen artsen vol onbegrip voor de rechten van de patiënt. Niet dat die nu van "dit lastige mens" af zijn, kondigt ze strijdlustig aan. Verder: de afgraving van het plateau van Margraten kan best wat minder, schrijft een economiestudent in een rapport voor de wetenschapswinkel. En debatteren is weer in, voor de tweede keer was er de Sphinxdebatwedstrijd. Achterop: ouders doen de zevensprong.

Anita Jansen (foto Nelis Tutkey)

Evelyne de Leeuw (foto Nelis Tutkey)

Kapitaalinjectie door tegenslagen noodzakelijk
Wonen boven Winkels heeft acht miljoen nodig

De universiteit, de gemeente Maastricht, de ING-bank en de woningbouwvereniging Sint Mathias moeten ieder twee miljoen gulden op tafel leggen om de voortgang van het project 'Wonen boven Winkels' veilig te stellen. De vier partners, die voor de uitvoering van het project een commanditaire vennootschap hebben opgericht, komen vandaag bijeen om te peilen of ieder van hen bereid is het geld op tafel te leggen. De universiteitsraad spreekt zich vanavond uit over het voorstel van het college van bestuur om het gevraagde bedrag ter beschikking te stellen.

De kapitaalinjectie is nodig omdat het project kampt met enkele gevoelige tegenvallers. Zo zijn de rijkssubsidies op woningverhuering nog maar de helft van wat ze twee jaar geleden, toen de eerste berekeningen werden gemaakt, waren en blijkt de toestand waarin de panden verkeeren veelal slechter dan op het eerste gezicht was aangenomen. In september liet de vennootschap al weten dat de stichtingsprijs van een gemiddeld appartement was gestegen van 100.000 naar 135.000 gulden. De verwachting van de vier partners dat zij met een minimale eigen bijdrage konden volstaan kwam dus niet uit.

Als WbW de gevraagde acht miljoen krijgt, hoopt men drie jaar lang vijftig woon-eenheden per jaar boven winkels in de binnenstad te kunnen realiseren. In totaal is daar een investering van 18 miljoen gulden mee gemoeid. Een deel daarvan wordt

via subsidies gefinancierd, maar als het dan nog resterende bedrag via hypothe-caire leningen zou moeten worden gefinancierd, zouden de rentelasten te hoog worden. De vennootschap hoopt na de periode van drie jaar genoeg eigen inkomsten uit verhuur te hebben om verdere aankopen en verbouwingen zelf te financieren, als er althans tegen die tijd nog genoeg panden zijn die voor verbouwing in aanmerking komen. Intussen is namelijk ook de prognose van het totaal aantal woningen dat in aanmerking komt voor verbouwing grondig bijgesteld van 600 naar 200. Die bijstelling houdt volgens WbW verband met de voorzichtigheid die men voortaan in acht wil nemen bij de beoordeling van de geschiktheid van panden: „De kans op tegenvallers wordt geminimaliseerd”, staat in de brief van het college van bestuur aan de universiteitsraad te lezen.

Tenslotte zijn ook de huurprijzen aangepast: de richtprijs voor een onzelfstandige kamer bedraagt voortaan 350 gulden per maand en voor een appartement 620 à 850 gulden. Twee jaar geleden werd nog uitgegaan van een kamerprijs van 275 gulden, maar volgens het college zijn de huurprijzen inmiddels gestegen en heeft een enquête uitgewezen dat studenten bereid zijn prijzen tot 425 gulden voor een kamer in de binnenstad te betalen. Ondanks alle tegenslagen vindt het college dat de lasten tegen de baten blijven opwegen. De spanning op de kamermarkt in Maastricht blijft voorlopig toenemen omdat de studentenaantallen in het hoger onderwijs harder groeien dan het aantal kamers. Daarbij komt dat de particuliere kamermarkt verzadigd raakt, dat de woningbouwverenigingen als gevolg van overheidsbezuinigingen steeds minder nieuwe kamers kunnen bouwen, dat veel oud-studenten na hun afstuderen hun kamer aanhouden en dat meer en meer andere groepen bewoners zoals ouderen en asielzoekers met voorrang voor de woningen in aanmerking komen. Het college schrijft in zijn brief aan de U-raad dat er nauwelijks alternatieven aanwezig zijn voor het verbouwen van leegstaande etages in de binnenstad. In de sociale sector mag nauwelijks meer gebouwd worden en als de plannen van de Stichting Studentenhuisvesting om zelf nieuwbouw te plegen doorgaan, zal ook daar een aanzienlijke participatie van de universiteit vereist zijn.

'Slechte universiteit moet collegegeld gaan betalen'

Als een studieprogramma zo slecht in elkaar zit dat een student langer dan vier jaar over z'n studie doet, moet de universiteit zijn collegegeld gaan betalen. Universiteiten die te weinig werk maken van hun onderwijs, moeten verplicht worden daar in te investeren. Dit stelt de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) voor in een alternatief plan om het studietempo van studenten te verhogen. De LSVb wijst de invoering van de tempobeurs af. Deze staat gepland voor volgend studiejaar. Studenten moeten zelf hun studie kunnen indelen, vindt de bond. Bovendien zijn veel studieprogramma's nu niet binnen vier jaar af te ronden. Studenten dreigen het slachtoffer te worden van een te hoge norm. Eerst moet het onderwijs verbeteren, aldus de LSVb. De universiteiten maken daar echter nog veel te weinig werk van. Zij moeten onder druk worden gezet. Universiteiten die zich te laks opstellen of waar pogingen om de programma's te verbeteren niets opleveren, moeten worden gestraft. De minister zou hen moeten verplichten een bepaald bedrag te besteden aan verhoging van de kwaliteit van het onderwijs. De hoogte van dat bedrag hangt af van de mate waarin de universiteit tekort schiet. Daarnaast moet de universiteit na het vierde jaar het collegegeld betalen van studenten die langer dan vier jaar over hun studie doen omdat het onderwijs te slecht is. Voor de beoordeling van de onderwijskwaliteit wil de LSVb een apart orgaan in het leven roepen. Eventueel kunnen visitatiecommissies die taak op zich nemen, denkt de bond. De Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek, die 31 juli 1993 in werking treedt, biedt minister Ritzen de mogelijkheid om de financiering te beëindigen van studies die langdurig ernstige tekortkomingen vertonen. Dat Ritzen universiteiten zal verplichten een bepaald bedrag te investeren in de verbetering van het onderwijs is onwaarschijnlijk. Dat zou in strijd zijn met zijn streven naar meer autonomie voor de universiteiten.

Jacques Herraets

HOP/Pieter Evelein

Ritzen gaat niet op de beurzen bezuinigen

De studiefinanciering van studenten in het hoger onderwijs is bij de laatste bezuinigingsronde in het kabinet buiten schot gebleven. Minister Ritzen wil dat afgestudeerden hun studieschuld vervroegd gaan aflossen.

Wat alom werd gevreesd is toch niet waarheid: het beurzenstelsel voor studenten aan universiteiten en hogescholen is niet opnieuw het slachtoffer geworden van bezuinigingen bij het ministerie van onderwijs. Minister Ritzen moet volgend jaar 342 miljoen gulden bezuinigen en de studiefinanciering in het hoger onderwijs

was bij dergelijke operaties tot nog toe altijd een belangrijk slachtoffer. Door het grote aantal studenten hoeft immers niet eens zo veel op een beurs te korten om toch veel geld binnen te halen. De minister heeft de verleiding echter weerstaan, mogelijk omdat hij meent dat er nu wel genoeg is gekort.

Alleen in het middelbaar beroepsonderwijs en in het voortgezet onderwijs is de rek er volgens Ritzen nog niet helemaal uit. Daar gaat de basisbeurs volgend studiejaar voor alle leerlingen omlaag en niet, zoals in de begroting stond, alleen voor nieuwe leerlingen die dan voor het eerst een beurs ontvangen. Een maatregel die te vergelijken is met de uitbreiding van de tempobeurs naar alle studiejaar, nadat deze eerst alleen in het eerste jaar zou worden toegepast.

Verder past Ritzen een truc van zijn voorganger, Deetman, toe. Afgestudeerden krijgen de mogelijkheid met korting hun studieschuld vervroegd af te lossen. Zo'n actie levert hem op korte termijn aardig wat geld op, naar schatting 100 miljoen. Maar in feite vergroot zij op langere termijn het tekort van Onderwijs omdat een deel van het af te betalen bedrag wordt kwijtgescholden.

Met het uitstellen van een aantal uitgaven en het inboeken van enkele meevallers denkt Ritzen volgend jaar zijn aandeel in de kabinetsoperatie te completeren. Deze dagen worden de maatregelen openbaar die in totaal 2 miljard gulden moeten opleveren. In het voorjaar moet nog eens 750 miljoen gulden worden gevonden.

HOP/Pieter Evelein

Geen betrouwbare cijfers over werkloosheid hoger opgeleiden

Er zit een groeiend gat in de statistieken over werkloosheid van hoger opgeleiden. Door reorganisatie bij de arbeidsbureau's ontbreken sinds begin 1991 betrouwbare landelijke cijfers per studierichting. Overheid en onderwijs lijken met hun verwachtingen op een vastgeroest kompas te varen. Die situatie zal pas over een jaar langzaam verbeteren.

Dat blijkt deze week naar aanleiding van een rapport van O&W, dat opnieuw geen recente cijfers bevat. Het rapport, dat wegens twijfels over de waarde ervan eerst drie maanden is opgehouden maar nu toch wordt gepubliceerd, bespreekt vooral de trends in de werkgelegenheid voor hoger opgeleiden in de jaren tachtig. Daarnaast doet het enkele uitspraken over 'begin jaren negentig' en citeert nogal gunstige prognoses uit een rapport van het Maas-trichtse instituut ROA, dat echter evenzeer op oude cijfers - en op verouderde economische prognoses - steunt.

De oorzaak van het gat in de statistiek? Sinds de recente verzelfstandiging van de arbeidsbureau's worden de gegevens in

elke regio verschillend opgeslagen. In 1991 bleek de landelijke bundeling van die gegevens dus snel onbruikbaar te worden. Bij alle bekende vakken leek de werkloosheid te dalen, terwijl de 'overige studies' een explosieve groei lieten zien. Even ging het bericht de wereld in dat zich plots honderden afgestudeerden in nieuwe letterenstudies bij het arbeidsbureau hadden gemeld. Daarna besloot de landelijke koepel van de arbeidsbureau's (het CBA) voorlopig geen statistieken meer te verspreiden.

Het blijkt lang te duren voor dit euvel verholpen is. "We zijn op een nieuw centraal computersysteem overgeschakeld en er heerst geen strakke discipline meer bij codering van studierichtingen", erkent een medewerker van het CBA in Rijswijk. Maar ook bij de omzetting van regionale cijfers naar een verouderd landelijk informatiesysteem gingen er dingen fout. Het wachten is daarom eerst op een nieuw landelijk systeem dat begin volgend jaar gaat draaien. Daarna worden nieuwe codes per studierichting ingevoerd. En voor alle kinderziekten voorbij zijn, is het eind 1993.

"Ik zou al blij zijn als we volgend najaar weer bruikbare cijfers hebben", zegt de CBA-medewerker. Hij verwacht eigenlijk niet dat het hiaat van drie jaren statistiek ooit opgevuld zal worden. En vergelijking met de jaren voor 1991 zal weinig zin

hebben, vanwege verschillen in indeling en in 'bestandsvervulling' tussen het oude en het nieuwe systeem. "We zullen een nieuwe cijferreeks moeten opbouwen." Pas over enkele jaren zal dus weer een goed zicht op de trends in werkgelegenheid per studie ontstaan.

Wie toch nieuwsgierig is naar de huidige markt voor hoger opgeleiden anno 1992, moet de komende tijd andere bronnen zoeken. De onlangs verschenen Hbo-monitor hoort daar nog niet bij, want die betreft een enquête onder mensen die nu al ruim twee jaar geleden zijn afgestudeerd. De eerste nieuwe informatie is daarom te verwachten van de Enquête Beroepsbevolking 1992, die in februari moet verschijnen. Maar deze EBB onderscheidt slechts enkele sectoren, zoals 'economisch-administratief', sociaal-cultureel' en 'medisch/paramedisch'. De eerdergenoemde prognose van het ROA (uit februari van dit jaar) was dat in de economische sector de kans op een baan de komende jaren verslechtert. In andere alfa- en gammavakken (inclusief de kunstsector) blijft de situatie slecht. Naar bèta's en technenuten zou grote vraag blijven bestaan. Bij die voorspelling werd echter nog uitgegaan van een hogere economische groei dan zich nu voordoet.

HOP/Frank Steenkamp

Maastricht scoort redelijk in vergelijkend warenonderzoek studierichtingen

In buitenbeentje Maastricht studeer je het vlotst. Tot die conclusie komt de Keuzegids Hoger Onderwijs 3, waarvan de samenstellers vergelijkend warenonderzoek hebben verricht bij onder meer de faculteiten geneeskunde in ons land. Negen studierichtingen in het hoger beroeps- en wetenschappelijk onderwijs werden onderzocht. Daaronder ook gezondheidswetenschappen, maar de vergelijking viel daar een stuk zwaarder. De programma's zijn onderling te verschillend. De meest verwante opleidingen zijn die in Maastricht en Rotterdam. Vanwege de betere introductie in het vak krijgt Maastricht een iets hogere waardering.

Geneeskunde aan de RL scoort het hoogst wanneer het gaat om studeren in werkgroepen, wat natuurlijk alles te maken heeft met het probleemgestuurd onderwijs. De laagste score krijgt Maastricht qua wetenschappelijke vorming. Met studie-advisering is het hier ook niet best gesteld en de mogelijkheid een stage in het buitenland te doen scoort eveneens laag. Wel waardering is er weer voor de begeleiding en het onderwijsklimaat in de co-schappen. Portefeuillehouder onderwijs prof. A. Nieuwenhuijzen Kruseman van het faculteitsbestuur geneeskunde noemt de passages over Maastricht 'inhoudelijk redelijk.' Hij is ervan overtuigd dat het voor scholieren die een studierichting willen kiezen 'een goed

overzicht van de aspecten van de medische studie geeft.'

De uitspraak dat geneeskunde in Maastricht te weinig wetenschappelijk zou zijn vindt hij wat teveel benadrukt. De opmerking is gebaseerd op het visitatierapport geneeskunde, waarin werd geconcludeerd dat "de wetenschappelijke vorming (...) verbetering behoefde". Overigens is de informatie in de gids voornamelijk geënt op de visitaties die de verschillende studierichtingen hebben ondergaan.

Gezondheidswetenschappen heeft de redactie van de gids hoofdbrekens gekost. De vorm van de studies is niet gelijk. Voor wie nog niet weet welke kant hij op wil wordt Maastricht aangeraden: "Daar biedt men een breed scala aan richtingen." Wel wordt daarbij aangetekend dat het wetenschappelijk niveau "matig" zou zijn.

Een enquête in de vorige Keuzegids (in deze kort samengevat) over de kwaliteit van het studentenleven leverde het beeld op dat de meeste tevreden studenten buiten de Randstad zitten. Een van de redenen is dat in 'de provincie' eenvoudiger aan een kamer te komen is. De Randstad scoort wel hoog wanneer naar het nachtleven gevraagd wordt. En voor wie iets anders verwachtte: de Westbrabantse groeigemeente Etten-Leur blijkt een "zeer saai studentenstad".

Leonard Blom

Rente studieschuld omlaag

Studenten betalen volgend kalenderjaar 9,49 procent rente over hun studieleningen. Dit jaar is de rente 11,08 procent. De rente op 'oude' leningen, die vóór 1 januari 1992 zijn verstrekt, daalt van 8,43 naar 7,04 procent.

Het rentepercentage wordt bepaald aan de hand van de rente op de staatsleningen in oktober. Daar komt een opslag van bijna 2 procent bij om tot een kostendekkend tarief te komen.

In de opslag is niet het zogenaamde 'draagkrachtrisico' verwerkt. Dat is het risico dat de overheid loopt als ex-studenten niet hun totale studieschuld afbetalen omdat zij te weinig verdienen. Studenten betalen gedurende maximaal 15 jaar hun schuld terug. De maandelijkse aflossing bedraagt, indien daarom is verzocht, nooit meer dan een bepaald percentage van het inkomen. Het ministerie van onderwijs vergoedt het niet-afgeloste deel van de studieschuld.

HOP/Pieter Evelein

Universiteiten bevoordelen mannen bij sollicitaties

Dat er bij bepaalde studies relatief veel minder vrouwelijke dan mannelijke aio's zijn, ligt aan de universiteit en nauwelijks aan de aio's zelf. Dat blijkt uit een onderzoek naar de ambitie van mannen en vrouwen voor een aio-functie.

Er bestaan nauwelijks verschillen tussen de interesse van mannen en vrouwen, zo blijkt uit het onderzoek van de Leidse vakgroep Vrouwenstudies en Research voor Beleid, dat is verricht in opdracht van het ministerie van onderwijs. Wel zijn vrouwen nog negatiever over het nut van een aio-functie en een promotie voor hun carrière dan mannen. Verder solliciteren vrouwen minder vaak op een informele manier.

Dat kan volgens de onderzoekers echter geen verklaring zijn voor het feit dat veel minder vrouwen aio worden. Alleen als het aanbod aan mannelijke kandidaten gering is, stijgen de kansen van vrouwen. Dat is het geval bij bèta-studies, waar mannen vrij gemakkelijk een baan vinden. Kennelijk werken er op de universiteit mechanismen die mannen bevoordelen, menen de onderzoekers. Te denken valt aan de houding van de hoogleraar die de sollicitatieprocedure leidt. Dit moet nader worden onderzocht.

De universiteit dient zich volgens het onderzoek hoe dan ook te bezinnen op haar functie als werkgever. Gezien de vergrijzing zal men steeds meer een beroep moeten doen op vrouwen.

HOP/Pieter Evelein

Meer vrouwelijke hoogleraren dringend gewenst

Het aantal vrouwelijke hoogleraren in Nederland is bedroevend laag. Op elke dertig mannen is dat er welgeteld één. Die verhouding moet snel veranderen, vindt staatssecretaris Wallage (onderwijs). In 2001 moeten het er drie maal zo veel zijn. Dat staat in de nota over emancipatie in het onderwijs, die deze week verscheen. De streefcijfers voor vrouwen in wetenschappelijke universitaire functies vormen slechts een ondergeschikt deel van de nota. Wellicht verklaart dat dat zes van de tien gehanteerde percentages onjuist zijn. Het ministerie van onderwijs, dat de fouten toegeeft, heeft hiervoor geen verklaring.

HOP/Pieter Evelein

Wetenschapswinkel heeft goed nieuws voor buurtschap 't Rooth

De Nekami-groeve
(foto Franco Gori)

Het kalksteenverwerkende maalbedrijf Ankersmit krijgt, als het aan de provincie ligt, een vergunning om de bestaande groeve op het plateau van Margraten uit te breiden met dertig hectare. Het buurtschap 't Rooth zou daarmee verdwijnen. Met minder kan het ook, vindt economie-student Maurice Evers, die een onderzoek naar de economische rechtvaardiging van de uitbreiding verrichtte. En dat zou betekenen dat 't Rooth gespaard blijft voor de graafmachines.

De "Stichting Verontruste Plateaubewoners" heeft geen geld, maar had wel behoefte aan een wetenschappelijk onderzoek. Want er werd getwijfeld aan de economische noodzaak van de verdere afgraving van het plateau. De wetenschapswinkel van de RL bood uitkomst en vond de zesdejaars economie-student Maurice Evers (23) bereid om het onderzoek ter hand te nemen. Evers: "Deze onderzoeksopdracht sprak me aan. Mijn persoonlijke standpunt is: niet afgraven. Geen kubieke centimeter. Maar dit rapport is gebaseerd op puur economische afwegingen, en dan kom ik tot de conclusie dat afgraven kan. Maar beperkter dan Gedeputeerde Staten willen. Vijftien hectare in plaats van de voorgestelde dertig is genoeg om de economische doelstellingen van de provincie, zoals behoud van werkgelegenheid en grondstoffen, te realiseren."

De "Stichting Verontruste Plateaubewoners" betreurt dat Evers alleen economische argumenten gebruikt. Andere waarden, zoals wonen, landschap en recreatie, maken wel degelijk deel uit van de afweging die de provincie moet maken, vindt de stichting. Zij meent dan ook dat elke verdere afgraving van de groeve 't Rooth van de hand moet worden gewezen, omdat deze onherstelbare schade toebrengt aan het plateau. Toch is men blij met dit

"economisch verantwoord afbouwschema", dat de provincie Limburg moet overhalen "een minder heilloze weg in te slaan".

Om de economische doelstellingen van het Provinciaal Ontgrondingsplan Limburg; Deelplan Kalksteen niet in gevaar te brengen, pleit Evers voor een geleidelijke vermindering van de graafwerkzaamheden tot nul in 2010, het jaar waarvan ook de provincie vindt dat het dan afgelopen moet zijn met de kalksteenwinning in Zuid-Limburg. Vanaf 1993 moet elk jaar de import met 10 procent worden verhoogd, ter compensatie van het teruglopen van de eigen produktie. Evers: "Daardoor kunnen ook scherpe stijgingen in de grondstofprijzen voorkomen worden. Bij een geleidelijke toename van de vraag naar buitenlandse kalksteen en een synchrone afname van het binnenlandse aanbod zal de importprijs waarschijnlijk geleidelijk toenemen." In het plan van GS zal de import van het ene op het andere moment vervijfvoudigd worden en de gevolgen die deze gigantische stijging van de vraag naar buitenlandse kalksteen heeft voor de importprijs, zijn onvoorspelbaar. Dat de prijs zal stijgen is onvermijdelijk, ook in het 'plan-Evers'. Maar een bijkomend voordeel van zijn plan is, volgens de onderzoeker, dat een geleidelijke prijsstijging een stimulans is voor het zoeken naar alternatieven. En als die er komen, kan dat weer de prijs van kalksteen drukken.

Het werkgelegenheidsargument van de provincie wordt door Evers ontkracht. Bedrijven die voor hun voortbestaan aangevoerd worden door de provincie, lopen geen gevaar omdat de behoefte aan kalksteen meer en meer gevoed zal worden door import. Over de werkgelegenheid bij Ankersmit wil hij zich echter niet uitlaten. "Het directe werkgelegenheidsbelang van Ankersmit moet niet in de maatschappelijke belangenafweging worden meegenomen. Dat is een bedrijfsbelang dat het beste door de organisatie zelf behartigd kan worden", zegt Evers. "Bovendien krijgt Ankersmit een reële bouwperiode van twintig jaar." Ankersmit vindt dit uitgangspunt princi-

pieel onjuist. Directielid F. Fokke: "Het onderzoek gaat helemaal voorbij aan het feit dat bij een vergunningaanvraag juist wel het individuele belang van de betrokken partijen wordt bekeken. Bij Ankersmit gaat het om tweehonderd werknemers. Daarnaast is het rapport op een onjuiste vooronderstelling gebaseerd, namelijk dat de 'Stichting Verontruste Bewoners' daadwerkelijk de bewoners van 't Rooth vertegenwoordigt. De meeste willen best aan ons verkopen. Diegenen die nog niet met ons in zee willen gaan zijn vaak mensen die speculeren op een hogere prijs die ze kunnen ontvangen voor hun huis of grond, als ze maar lang genoeg hun poot stijf houden. Bovendien onderzoekt Evers alleen macro-economische bewegingen. Commercieel deugt het verhaal niet. Als Ankersmit geleidelijk aan moet afbouwen, wordt het bedrijf langzaam naar de uitgang gedreven. Het is een misvatting te veronderstellen dat het bedrijf dan een reële bouwperiode heeft van twintig jaar, zoals de onderzoeker beweert. De markt is wat dat betreft keihard: zogauw je marktaandeel daalt, lig je er meteen uit. Dat gaat heel snel."

Ook het individuele belang van de plateaubewoners liet de onderzoeker buiten beschouwing. Maar concreet betekenen Evers' plannen dat de behoefte aan kalksteen uit de groeve bij 't Rooth daalt met 3,6 miljoen ton over de periode tot 2010 en de uitbreiding beperkt kan blijven tot 15 hectare in plaats van de door GS aanbevolen 30 hectare. 't Rooth zou dan kunnen blijven bestaan, tenminste als GS Evers' aanbevelingen overnemen. Afgelopen maandag werd het rapport uitgereikt aan milieugedeputeerde Tindemans. Het is nog niet duidelijk wat hij ermee gaat doen. Volgens een woordvoerder zal er zeker een politiek oordeel worden geveld. "Het is niet niks, wat in dat rapport staat."

Wim Ortjens

Schuldig

Een clubje lieden, wier namen ik grotendeels alleen uit de krant ken, heeft zich verenigd in een gespreksgroep over "de malaise in de samenleving, de maatschappelijke chaos en fragmentatie, het gebrek aan samenhang in de politieke besluitvorming en het wegvallen van het democratische draagvlak" — de woordkeus van het citaat maakt duidelijk dat het authentiek is. Van deze club ontvang ik een brief waarin gevraagd wordt of ik mij voortaan bij hen wil voegen. Ik voel mij geleid. Dat laatste lijkt mij een goed teken: twintig jaar geleden zou zo'n uitnodiging mij niet verrast hebben, omdat ik toen nog dacht dat mijn aanwezigheid op deze aardkloot een heel verschil zou gaan maken en dat mijn bijdrage aan de oplossing van de vele, brandende maatschappelijke problemen niet gering zou zijn. Inmiddels heeft de tijd mijn optimisme ingehaald en voel ik mij niet alleen geleid over zoveel natief vertrouwen in mijn inzicht, maar brengt zij mij ook in verlegenheid. Moet ik op zo'n uitnodiging ingaan?

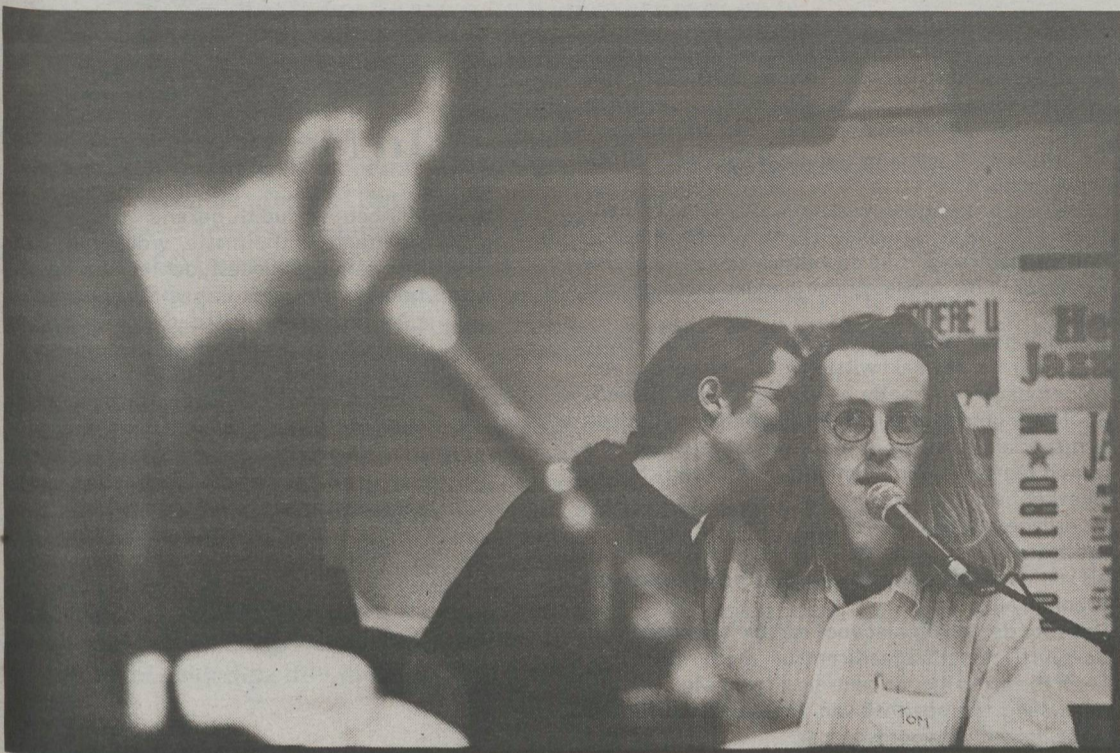
Nee zeggen, zou de indruk wekken dat ik "de malaise en fragmentatie" en, niet te vergeten, "het wegvallen van het democratisch draagvlak" niet heb opgemerkt of, erger nog, dat het mij niet schelen kan. Dat is niet het geval. Ik weet weliswaar niet wat de gebruikte kwalificaties precies betekenen, maar dat er in deze wereld van allerlei mis is, is ook mij niet ontgaan. En dat daar als de donder iets aan gedaan moet worden, daarover kunnen wij het eens zijn. Dagelijks lees ik met aandacht de courant en schud ontzet mijn hoofd. "Het zal toch niet waar wezen," denk ik dan, "wij zouden..." Dan lees ik over Joegoslavië — "het voormalige Joegoslavië" heet dat onder kenners — en dan denk ik dat wij er daar maar eens op moeten gaan slaan, maar deskundige commentatoren leggen gediensig uit dat de zaak zo eenvoudig natuurlijk niet ligt. Vertel mij wat! En dichter bij huis, lees ik, gaan de zaken ook al niet zo best. Laat ik een voorbeeld van vaderlandse dimensie nemen: van Brinkman mogen beginnende leraren de ben door Ritzen beloofde salarisverhoging niet krijgen, omdat die leraren anders zouden kunnen denken dat zij dit douceurtje aan Ritzen te danken hebben en dat vindt Brinkman om electorale redenen niet wenselijk, terwijl Ritzen dat nu juist wel wenselijk acht. Een ernstig meningsverschil tussen twee intellectuele mannetjesputters. En dan denk ik: "Het zal toch niet waar wezen, wij zouden..." maar dat zet ik al.

Kijk, ik zie de problemen wel, maar weet de oplossingen niet meer. Dus beperk ik mij, zonder daar nu speciaal een besluit over genomen te hebben, tot mijn eigen sores. Terwijl de wereld om mij heen ineens stort, geef ik mijn onderwijs met toewijding, maar zonder acht te slaan op het jongste beleid van het Ministerie van Onderwijs; schrijf ik bedachtzame en, denk ik, erudiete artikelen zonder mij te bekommeren om de ruzies bij NWO; draai ik mijn C.D. tjes zonder mij af te vragen of mijn keuze wel in overeenstemming is met het muziekbeleid van mevrouw D'Ancona; en lees ik boeken van auteurs die geen werkbeurs van de minister hebben gekregen. Voorts betaal ik belasting en lees, dat had u al begrepen, de krant. Tezamen beschrijven deze bezigheden mijn leven of, beter, leventje. De wereld mag een chaos zijn en het democratische draagvlak mag ontbreken, mijn particuliere knollentuintje is keurig aangebarkt.

Kort en goed, mijn leven is het ultieme voorbeeld van fatsoen en de vraag is of dat wel fatsoenlijk is. Moet ik mij niet meer 'engageren'? Moet ik niet toetreden tot die club van belangrijke lieden om over de toestand van de wereld overleggen opdat aan "de malaise" een einde komt, "de chaos" kleiner wordt en "het democratisch draagvlak" verbreed wordt? Ja, dat zou ik moeten doen. Maar ik doe het niet, want — ik val opnieuw in herhaling — de tijd heeft mijn optimisme ingehaald. Met de zorgzaamheid die kleindenkens eigen is, bark ik dagelijks mijn knollentuin aan en ben heel tevreden met het resultaat. Dat is een stuitende levenshouding en daar voel ik mij dan ook verdomd schuldig over.

H.F.M. Crombag

“Je ballen eraf, dat lijkt me niet zo'n fijn gevoel”

Winnaar Tom Mulder, anders dan zijn suffe naamgenoot van tv, is een jonge hond om rekening mee te houden (foto NelisTutkey)

Elco Brinkman spreekt grote-mensentaal. Het lijkt net of hij nog in de pakken van zijn broers moet groeien. Zijn gebaren, zijn stappes, zijn verontwaardiging, zijn woordkeus... Alles aan hem is een maat te groot. En niets is van hemzelf.

“Wie geen recht heeft hier te zijn, heeft geen recht hier te zijn”, verklaarde bij afgelopen week. Zoveel eerbied voor de regels van de logica treft men slechts zelden aan bij leidende politici. En passant bracht hij een moreel vraagstuk terug tot een juridisch: *lex dura, sed lex (de wet is hard, maar het is de wet). Gaat het daar inderdaad om bij de “illegalen”?*

Politici kunnen de wet veranderen. Wie de wet handhaaft, laat haar echter onveranderd - ja, ik heb bijna evenveel kaas van logica gegeten als Brinkman! Maar waarom wordt die wet dan niet veranderd? Zouden politici zich niet over die vraag moeten buigen? Welk “recht” hebben wij eigenlijk om hier te zijn? Wij zijn eenvoudig van goede komaf. Wij zijn op de juiste plek geboren en onze voorouders (in elk geval de mijne) hebben er bijtijds voor gezorgd Nederlander te worden. Wat een verdienste!

Veel boogstaander dan al die buitenlanders die vandaag-de-dag het werk verrichten waar wij ons te goed voor voelen... Zij staan met hun lage lonen niet eens geregistreerd - stel je voor! “Echte” Nederlanders gaan voor zó weinig geld liever de bijstand in. Illegalen, daarentegen, hebben louter economische drijfveren. Dus vinden zij het wél acceptabel. Het is nog altijd beter dan wat ze “thuis” krijgen. Volgens Brinkman moeten we daarom zorgen dat de witte tarieven daar net zo hoog worden als de zwarte hier. Dan blijven ze tenminste weg. Of, zoals hij het uitdrukte: “de mensen die uegens slechte economische omstandigheden naar ons land komen kunnen we beter in de landen van herkomst steun geven”.

Om het geld is het hem dus niet te doen; wat maakt het immers uit of je ze hier of daar betaalt (zolang die zwartjes tenminste met zwarte tarieven genoeg nemen)? Maar waar gaat het dan wél om? Om de registratie? Omdat ze in hun “thuisland” eindelijk weer eens normaal geregistreerd kunnen worden? Of verkeert Brinkman liever niet in hun nabijheid, zoals het nu eenmaal ook aangename is in een villavolk te wonen dan tussen de sloppen? O nee, dat zei hij natuurlijk niet. Hij beriep zich slechts op het recht. En de heer Kaland uit de Eerste Kamer viel hem ogenblikkelijk bij. Zelf nog maar nauwelijks aan de omgang met katholieken gewend, zoals hij eens op de tv bekende, waren die illegale heidenen hem vanzelfsprekend te veel van het goede. Strikte wetshandhaving was dan ook zijn parool. Maar de politie kan niet overal zijn. Een strenger regime op het ene punt leidt tot verslapping op het andere. Welke punten had Kaland voor ogen? Daar hield hij uitsluitend zijn mond over. Hij riep maar wat. Het recht bood hem een handzame façade. Daarachter ging een kale vlakte schuil. En niet alleen bij hem. Het is herfst in Europa.

Eugène Baak

Retner de Winter

De ideale vraag aan de opponent in een debat is: maar weet u wel waar het geld naartoe gaat? In negen van de tien gevallen moet de tegenpartij het antwoord schuldig blijven. Het ideale antwoord luidt dan ook: nee, ook ik weet niet waar het geld naartoe gaat. Of: maar ik weet ten minste wél waar het vandaan komt. Volgens een van de juryleden van de Sphinx debatwedstrijd moeten de deelnemers zo iets goed onthouden. In hun latere carrière kunnen ze met dat soort opmerkingen nog meerdere malen scoren.

Het was de tweede keer dat de Sphinx debatwedstrijd door Studium Generale werd georganiseerd. In ruil voor de naamgeving aan het evenement legde de plaatselijke tegel- en sanitairfabrikant 2500 gulden op tafel voor de publiciteit, inclusief achthonderd gulden aan prijzengeld. Geld waar twaalf teams verspreid over de afgelopen drie dinsdagavonden in café De Andere Wereld om hebben gestreden. Soms redelijk heftig, wat dan de haastige interruptie “ik wil u even interpreteren” oplevert, maar vaak ook bedaagd en gespitst op de argumentatie. Het ging er echter minder vlammend aan toe dan bij de wedstrijd van vorig jaar, wellicht de reden dat het bezoekersaantal de tweede en derde ronde bleef steken rond de veertig. Want het houden van een vurig betoog kan zich in Maastricht toch verheugen in een toenemende populariteit.

Disputen organiseren in toenemende mate debatavondjes bij één van de leden thuis. En met name op de juridische faculteit wordt de vrijblijvende discussie gecombineerd met de studie. Daar is inmiddels een groepje geformeerd dat in de voetsporen hoopt te treden van het Jessup-team van vorig jaar, dat in de gelijknamige internationale pleitwedstrijd als Nederlandse winnaar naar de volgende ronde in Washington D.C. mocht.

Ook de fiscalisten dragen een steentje bij: de belastingpleiters werden vorig jaar tweede in een Nederlandse competitie. En ten slotte hebben ook de civielrechtelijk geïnteresseerde studenten zich verenigd in een pleitgezelschap, Gaius genaamd, omdat die man pas na zijn dood werd geëerd. De underdogrol bevalt de Maastrichtse pleiters dus best. Vorig jaar werd

ook Gaius tweede, in de Nationale Pleitmarathon.

Veel juristen in café De Andere Wereld dus, want van debatteren kun je nooit te veel weten, en ook veel juristen op het podium. In de Sphinx debatwedstrijd onderscheiden ze zich door het veelvuldig gebruik van woorden als zelfbeschikkingsrecht, gelijkheids- en evenredigheidsbeginsel. Vooral de eerste scoort, wat een vermoeide opponent op zeker moment doet verzuchten: “Maar jij hebt het natuurlijk liever over jouw zelfbeschikkingsrecht.” Niet alleen juridisch jargon wordt ingezet, zodra het in de stelling gaat over een zwangere maar hersendode vrouw wordt de eed van Hippocrates erbij gesleept. “Die betekent wat!”, aldus de ene partij. “Ach, die had toch nog nooit van beademingsapparatuur gehoord,” riposteert de andere. Socrates daarentegen is onopgemerkt gebleven. En dat heeft alles te maken met het feit dat veel deelnemers zich niet laten verleiden tot een vraag-antwoord spelletje. De eigen boodschap moet door de microfoon, en als de opponent daar iets tegen in durft te brengen wordt het eigen verhaal er overheen geschreeuwd. “Geef ze nooit de kans om te ademen,” luidt het advies van een stuurman aan de wal aan een deelnemer.

En er viel veel te lachen. Soms was er zelfs sprake van een aangename verrassing. De charmante jongedame bijvoorbeeld die de stelling moet aanvallen dat castratie geschikt is als maximum straf voor verkrachting. Ze oogt hemels, heeft allure, en zegt: “Nou, dat lijkt me niet zo'n fijn gevoel, je ballen eraf.” Jurylid professor Ad Geers schrikt er even van op. Over de gehele linie constateert hij dat het de deelnemers beter gaat naarmate het debat vordert. Alsof ze telkens opnieuw in het dispuut moeten groeien. Meer aandacht voor de opening statements vindt hij wel gewenst. Geers: “Dat je die tweeënehalve minuut niet volpraat, dat kan natuurlijk niet.” Ook de andere juryleden, verspreid over de drie avonden, willen de debaters graag nog het een en ander leren. “Verzin eens een paar goeie one-liners. Scoort ook altijd.” De stellingen lenen zich er doorgaans ook voor. Een identificatieplicht bijvoorbeeld. Hebben we dat nodig in Nederland? Wat moet er op zo'n kaartje staan dan? De DNA-structuur van de drager? Het kost de debaters regelmatig veel tijd om het eens te worden over een definitie. Degene die dan roept “laten we toch de grote lijn in de gaten houden” komt in ieder geval het betrouwbaarst over.

Soms is het voor de debaters moeilijk de jury in te schatten. Waar het ene jurylid

graag meer ballen op de man gespeeld zag, opteert de andere voor een rustige, ingetogen verhaaltrant omdat die het meest sympathiek overkomt.

Van alle deelnemers hebben Roos Leber en Jeroen van den Biggelaar, goed voor een derde plaats, daar het meest last van. Ze gaan door naar de halve finale vanwege het soepele teamwork en de aangenaam assertieve bejegening van de wederpartij. De laatste kwaliteit nekt het team evenwel in de finaleronden, waar het met name professor Wiel Kusters is die meer voelt voor een wat zachtmoediger aanpak van de tegenpartij. Een aanpak zoals die wordt voorgestaan door Jona Israël en Steven Bartels, het team dat als tweede uit de bus komt, en door Tom Mulder en Melle Stegeman, de uiteindelijke winnaars. Tom Mulder, anders dan zijn suffe naamgenoot van tv, is een jonge hond om rekening mee te houden. Achter het lange haar en de ziekenfondsbril gaat een heldere geest schuil, die zijn jaren zestig-verschijning handig weet uit te buiten zodra hij de stelling moet verdedigen dat drugs beter zouden kunnen worden gelegaliseerd. “U ziet: lang jaar, ziekenfondsbril. U denkt: die gebruikt. Nou, dat klopt. Koffie.” Mulders collega Stegeman is ingetogener maar de kwaliteit van zijn argumenten is er niet minder om. Roos Leber ziet dat even over het hoofd en besluit een betoog met: “Zo is dat toevallig, jongeman.” Als Van den Biggelaar het van Leber overneemt moet hij van Mulder slikken wat Leber in gang heeft gezet. Mulder: “Ja, luister 's even, opa.” In de hitte van de strijd antwoordt Van den Biggelaar even later toch weer op Mulders opa-opmerking en dat scoort wel voor eigen publiek, maar de jury zie je denken: fout, dat had je gewoon moeten slikken. Kortom, niets dat met een mediacursusje niet kan worden verholpen.

Wat drie avonden lang kennelijk niet kon worden verholpen was de verwarring die ontstond bij publiek en jury over wie nou wie was. Jurylid Kusters: “En dat betekent dat team B heeft gewonnen.” Stilte. “Het linkse team. Ja, voor u links dus. Of voor mij? Team A! Nee...” Et cetera. Volgens winnaar Tom Mulder valt er aan de opzet van de wedstrijd inderdaad nog het een en ander te verbeteren. In zijn dankwoord roemt hij het initiatief van de tegelfabrikant en van organisator Studium Generale, “dat zichzelf trouwens eens een keer goed moet doorlichten”. Toen was de envelop met inhoud inmiddels op zak en die werd voor een deel maar meteen omgezet in Hoegaarden.

24 miljoen A-viertjes van chloorvrij papier

Vanaf 1 januari 1993 zal er in de universitaire gebouwen bijna geen chloorgebleekt papier meer worden gebruikt. Op initiatief van Uniprint - het facilitair bedrijf dat de RL van papier en drukwerk voorziet - zullen alle 24 miljoen A-viertjes die er jaarlijks doorheen gaan, in het vervolg worden gemaakt van chloorvrij papier.

Papier dat gebleekt wordt met chloor is hagelwit. Chloorvrij papier wordt ook gebleekt, maar dan met waterstofperoxide. Het bleken met chloor veroorzaakt meer watervervuiling en schade aan het milieu dan het bleken met waterstofperoxide. Daarbij is ongeveer 35% minder hout nodig dan bij het chloorgebleekt papier. Nadeel is echter de kleur: iets grijsler dan wat we gewend zijn.

Voor Maya de Bruijn van Veiligheid en Milieu is dat geen probleem. Wat haar betreft zal de RL op den duur over moeten stappen op het grauwe kringlooppapier. Dan hoeven er helemaal geen bomen meer gekapt te worden voor het universitaire drukwerk, netzomin als er chloor of waterstofperoxyde aan te pas hoeft te komen. Maar zover is het nog niet. De Bruijn: "Er zijn proeven gedaan met het gebruik van kringlooppapier in kopieerapparaten. Onder andere in de universiteitsbiblio-

theek. Er waren geen klachten over de kwaliteit, de gebruikers waren positief. In een overmoedige bui ben ik toen begonnen aan een kruistocht langs alle vakgroepen om daar het kringlooppapier te slijten. Daar ben ik snel mee gestopt, omdat er nogal wat weerstand tegen bleek te bestaan. Ik ben dan ook erg blij met het initiatief van Uniprint. Als men eenmaal gewend is aan het niet meer zo hagelwitte papier zal de overgang naar kringlooppapier als minder schokkend worden ervaren. Het gaat om een mentaliteitsverandering. Je kunt academici niet dwingen".

Maar ook Ben Meerstad, hoofd Uniprint, is sceptisch over kringlooppapier: "Het is vezelachtiger, stoffiger dan gewoon papier en gebruik ervan in de grote kopieermachines van Uniprint blijkt tot een fikse stijging van het aantal storingen te leiden. Daarbij is het beperkt houdbaar, ongeveer zeven jaar. Hoe kringlooppapier zich gedraagt in de kleinere apparaten weten we pas als de proef is afgelopen."

Niet alle papier zal chloorvrij worden. Drukwerk in de representatieve sfeer - brochures, studiegidsen, voorlichtingsmateriaal - zal gedrukt blijven worden op het glanzende, gladde chloorgebleekte papier.

Wim Ortjens

Bewaakte nachtstalling moet fietsendiefstal verminderen

De fietsenstalling op de Maaspromenade bij de St. Servaasbrug wordt voortaan op donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond bij wijze van proef bewaakt. Het experiment begint op 3 december en gaat een jaar duren. Dat heeft de gemeente bekend gemaakt.

De maatregel is genomen om de diefstal van fietsen tegen te gaan.

Fietsen en bromfietsen worden vooral in de binnenstad, 's avonds en 's nachts en in het weekend gestolen. Dat geldt voor ruim de helft van de tienduizend exemplaren die in Maastricht jaarlijks van eigenaar wisselen.

De stalling is tot half drie 's nachts geopend. De fietser die zijn rijwiel bewaakt wil stalling moet daarvoor een gulden betalen. Voor de bewaking worden 'banenpoolers' ingeschakeld, langdurig werklozen voor wie een speciale regeling in het leven is geroepen om alsnog tegen het minimumloon werk te verrichten. Hoeveel fietsen de stalling kan herbergen kon een woordvoerder van de gemeente niet zeggen. Wat precies het karakter van de 'proef' is en wanneer deze als geslaagd of mislukt wordt beschouwd, kon hij evenmin aangeven.

Dat voor de stalling niet voor een plek gekozen is in de buurt van het uitgaanscentrum, het Vrijthof dus, heeft te maken met de centrale ligging van de huidige stalling ten opzichte van andere stadsdelen als Wyck, meent de woordvoerder.

Leonard Blom

In Memoriam

Wij hebben Judith gekend als een lieve, spontane, enthousiaste, vrolijke en toch ook serieuze medestudente. Aan de opbouw van onze studie heeft ze een belangrijke bijdrage geleverd. Gekomen op het punt van de studie dat het geleerde in de praktijk gebracht zou worden, en met een stage-in Brazilië in het vooruitzicht, is het voor ons onbegrijpelijk dat dit haar niet meer gegund is.

Lieve Judith, we zullen je missen.
Studenten MGK '90.

De geleerde kamer (6)

"De kat heeft op het bed gepist." Hij trekt een vies gezicht en constateert dat het een typische actie van de dikke Pers moet zijn geweest. Dat lelijk mormel is nog geen week in huis en heeft al twee keer zijn matras bevuild. Bovendien raakte zijn oude Hollandse kat zo van slag door de komst van de Pers dat die van pure zenuwen het spoor naar de kattenbak bijster raakte en in de badkamer kakte.

Het is maandagmiddag, twee uur. Edwin Vos (27), vijfdejaars rechten en zesdejaars economie, heeft zijn eerste onderwijsgroep van deze week er weer op zitten en zit aan zijn tafeltje, dat bij tijd en wijle dienst doet als bureau. Er klinken verontschuldigen. De meubels zijn overblijfselen van de vorige bewoonster. En het kamertje zelf ziet er ook nog niet uit zoals hij zou willen, maar volgende week wordt er behangen en krijgt ook die onooglijke driedeurse kast een nieuw jasje.

Hij heeft er nog geen tijd voor gehad, ook al woont hij hier al sinds de zomer. Te druk.

Hij is inderdaad geen doorsnee student, beaamt Edwin Vos lachend terwijl zijn vriendin een sigaret aanbiedt. Hij voelt zich ook geen student. Studentenverenigingen kunnen leuk zijn, maar hij heeft er geen boodschap aan en tot diep in de nacht doorzakken is al helemaal niets voor hem. Hij is een ochtendmens en vindt dat er gewerkt moet worden. Niet alleen hoopt hij in zes jaar de studies fiscaal recht en economie af te ronden, bovendien past hij zijn kennis van de belastingwetgeving en alle mogelijke theorieën over financiering dagelijks in de praktijk toe. Waar de medische student in het skillslab de kneepjes van het vak leert, Edwin's medestudenten zich via de oefenrechtbank praktisch voorbereiden op een loopbaan, leeft de toekomstige jurist en econoom zich uit in zijn eigen zaak. Een oudervets houten u'ntelnschap waar de tabak, sigaren en sigaretten keurig op een rij staan, een bijbehorende toonbank vol aanstekers, u'ybertjes, mars en ander snoepgoed en twee rekken met tijdschriften vormen samen zijn laboratorium. De Privé ligt er naast de Story en Vrij Nederland leunt tegen HP/De Tijd. En omdat een goed zakenman altijd oog heeft voor de buurt waarin hij opereert, zijn ook de bouquetreeks, de doktersromannetjes en de candlelightserie prominent aanwezig.

'Cigarillo' is de naam van het piepkleine sigarenmagazijn aan de ambachtsweg in Mariaberg. Nou ja, sigarenmagazijn? Officieel staat zijn winkel bij de Kamer van Koophandel ingeschreven als lectuurhal met tabak als bijproduct. Daar heb je, in tegenstelling tot een tabakswinkel, geen vakbekwaamsheidsdiploma voor nodig, u'ist de student uit de boeken. Daar las hij ook dat een lectuurhal niet onder de winkelsluitingswet valt en dus langer dan 52 uur per week open mag zijn. "Dat is nou het leuke van fiscaal recht. Zo praktijkgericht." Economie vindt hij eigenlijk te theoretisch, maar ook die achtergrond komt wel eens van pas. Zeker toen hij voor de overname een 'kostenplaatje' moest maken en berekende of de winkel zelfs met fulltime personeel rendabel zou zijn. Zijn antwoord was toen ja, en nu, een klein half

Het laboratorium van rechten- en economiestudent Edwin Vos (foto Nellis Tutkey)

jaar later blijkt dat hij tijdens de onderwijsgroepen goed heeft opgelet, want "het kostenplaatje klopt aardig".

"Ed, hoeveel zijn de u'ybertjes", klinkt het vanuit de winkel. "Twee gulden vijftienvintig." Als hij verder wil gaan met zijn verhaal, gaat de telefoon. Momente. Drie minuten later zit hij weer en legt uit dat het studeren achter het bureau op een laag pitje staat. Hij zou een betere student kunnen zijn. Tijdens de twintig uur dat hij in de winkel staat, ligt wel regelmatig een boek klaar en staat soms zelfs zijn draagbare pc startklaar. Maar echt doorwerken is er meestal niet bij, de klant is immers koning. En verkoopt hij geen sigaren, dan is hij druk als regiomanager van de Volkskrant of met zijn stadspost en koeriersdienst die de kinderschoenen aan het ontgroeien zijn. Met de hulp van WAO-ers en AOW-ers ("Zij hebben tijd, verantwoordelijkheidsgevoel en mogen niet teveel verdienen. Zo heb je drie vliegen in een klap") bezorgt hij voor iedereen die het maar u'il post en pakketten. Na de opsomming van zijn werkzaamheden valt hij even stil. "Ik ben nou eenmaal een ondernemend type dat niet stil kan zitten", zegt hij dan op een bijna verdedigende toon. We moeten niet denken dat hij een "geldu'olf" is, of een "Dagobert Duck". Maar de twee studies zijn nooit spannend

genoeg voor hem geweest. En hoe drukker hij het heeft, des te beter hij werkt.

Ogenblikje weer. Iemand voor een pakje sigaretten. En dan gaat de telefoon. Drie klanten later: "Deze zaak is leuk. Nu maak je eens mee hoe het middenstandersleven is. En dat valt niet mee, die mensen moeten altijd werken. Als de winkel dicht is ben je niet klaar, dan wacht de voorraad of de administratie." Toch veru'acht hij dat deze sigarenboer op de boek aan het einde van dit studiejaar meester en doctorandus zal zijn. Nog een economiescriptie en drie toetsen bij rechten heeft Edwin Vos te gaan. Wat hij gaat doen met de twee titels op zak weet hij nog niet. "Ik heb geen uitgestippeld toekomstplan. Er zijn mensen die dat geloof ik erg triest vinden, maar ik niet. Ik zie uel." 'Cigarillo' houdt hij nog uel drie jaar aan. En wie weet, dan misschien op u'ereidsreis. Maar dan moet die dikke Pers zich uel wat beter gaan gedragen, anders u'il niemand haar een tijdje in huis nemen.

Riki Janssen

„De technologische ontwikkeling heeft de arts ingehaald”

„Na tien jaar had ik er behoefte aan mijn bedje weer eens op te schudden.” Onverwacht klinkt er een huishoudelijke term in de woorden van prof. Henriëtte Roscam Abbing, als zij uitlegt waarom zij als hoogleraar Gezondheidsrecht is overgestapt van Limburg naar Utrecht.

Het zou helemaal niet zo vreemd zijn geweest als zij uitvoerig had uitgelegd dat zij de afwas of het avondmaal verlevendigt met een discussie over de toelaatbaarheid van een Aids-test of experimenten met embryo's. Haar dis-, huis- en echtgenoot is namelijk niemand minder dan de pionier van het gezondheidsrecht in Nederland, prof. H. Leenen. Niet omdat de onderwerpen meestal ongepast zijn voor een appetijtelijk tafelgesprek, maar omdat werk en privéleven in huize Leenen-Roscam Abbing strikt gescheiden blijven, wordt er thuis nauwelijks over gezondheidsrecht gepraat, verzekert zij: „Mijn man en ik zitten bijvoorbeeld samen in de redactie van het Tijdschrift voor Gezondheidsrecht, maar we horen tijdens de redactievergadering pas van elkaar wat we inbrengen.” Dat is overigens niet een voorzorgsmaatregel om de echtelijke harmonie veilig te stellen, want de wetenschappelijke meningen van beide gezondheidsjuristen vertonen meestal een opvallende gelijkenis: „We doen heel weinig wetenschappelijk werk samen, maar we hebben wel vaak dezelfde mening.”

Toch is haar overstap naar Utrecht mede ingegeven door huiselijke omstandigheden. Haar man heeft kort geleden zijn functie als directeur van het instituut voor sociale geneeskunde aan de universiteit van Amsterdam neergelegd om met vervroegd pensioen te gaan en daarom wil zij het ook dichterbij huis - Amsterdam - gaan werken. Zij blijft als voorheen drie dagen in de week werken als raadgever bij het ministerie van WVC, gaat daarnaast één dag in de week in Utrecht doceren. „Dan houd ik één dag over om thuis te blijven. Maar ik vond het ook een groot voordeel dat ik in Utrecht aan de juridische faculteit kan gaan werken. In Maastricht begon ik een déjà vu-gevoel te krijgen van die eeuwige formatiegesprekken die we in sommige faculteiten moesten voeren.” Toen de vakgroep gezondheidsrecht vorige week haar tienjarig bestaan vierde, kwam ze nog eens terug op de moeizame besprekingen die keer op keer gevoerd moesten worden om de plaats van gezondheidsrecht in de diverse faculteiten te veroveren: „Ik herinner me uit de begintijd dat onze acties bij de onderwijscoördinatoren ons de verwelkoming 'Daar heb je de dames weer' opleverde. En ook nu nog moet de onderwijsruimte steeds opnieuw worden heroverd. Alleen van de juridische faculteit moet ik zeggen dat die nu wél oog voor het maatschappelijk belang van gezondheidsrecht.”

Niet inspirerend

Ook andere vormen van universitair bureaucratisch denken waren zelfs een toepambtenaar van WVC teveel. Vooral de faculteit der Gezondheidswetenschappen moet het bij haar ontgelden: „Het voortdurend, in steeds wisselende variaties kwantificeren en normeren van onderwijsuren, -kwartieren en -minuten door de faculteit Gezondheidswetenschappen, die vervolgens vertaald worden in formatie, is niet bepaald inspirerend. Het kwalitatieve aspect dreigt met name in die faculteit wel eens onder te sneeuwen bij een al te getalsmatige benadering van het onderwijs.” Volgens Roscam Abbing zou het vanzelf moeten spreken dat een gezondheidswetenschapper die in een beleidsfunctie terecht komt, over een behoorlijke kennis van het gezondheidsrecht beschikt. Nu dat voor anderen niet zo vanzelfsprekend is, moeten er maar eindtermen per afstudeerrichting worden opgesteld, waarin staat aangegeven hoeveel kennis van het gezondheidsrecht een afgestudeerde in huis moet hebben. Welke kennis dat is, hangt af van de praktijk: „Alleen als het onderwijs voldoende wordt afgestemd op de praktijk, kunnen de diverse programma's van gezondheidswetenschap-

pen voor wat betreft gezondheidsrecht beantwoorden aan de eisen.” Roscam Abbingspoorde in haar toespraak, die een beetje het karakter kreeg van een afscheidscollege, haar vakgroep aan zich in de toekomst wat minder op gezondheidswetenschappen en meer op de medische faculteit te oriënteren. Een arts zou, even goed als hij een griep van een longontsteking kan onderscheiden, de gevolgen van zijn contractuele verhouding met patiënten moeten kennen. Ook bij geneeskunde is het gewenst aan de hand van eindtermen meer juridische kennis in het curriculum op te nemen. Het gevaar dreigt dat een arts zijn rechtspositie tegenover de patiënt te defensief benadert, als hij niet genoeg weet over zijn civiel-, straf- en tuchtrechtelijke aansprakelijkheid, aldus de scheidende hoogleraar.

Dreigingen

Henriëtte Roscam Abbing staat bekend als iemand die door dik en dun opkomt voor de rechten van de patiënt tegen bepaalde dreigingen die kunnen uitgaan van medisch handelen. Dat kost haar wel eens boze reacties van medici, die vinden dat zij hun werk niet meer kunnen doen. Een groep verontruste onderzoekers schreef onlangs nog dat de belangen van de patiënt eerder geschaad dan gebaat zijn bij sommige vormen van privacybescherming, omdat die belangrijk wetenschappelijk onderzoek praktisch onuitvoerbaar maken. „Die vrees lijkt me nogal overdreven. Er is nagegaan of het inderdaad is voorgekomen dat belangrijke onderzoeken niet konden doorgaan omdat betrokkenen geen toestemming gaven, maar dat heeft niets opgeleverd. Ik denk wel dat medici mij een lastig mens vinden als het gaat om privacybescherming, maar zij moeten zich ook realiseren dat bijvoorbeeld lichaamsmateriaal altijd vogelvrij is geweest. Ze moeten er nu aan wennen dat die tijd voorbij is. Stel dat je een verzekeringsmaatschappij de kans geeft om een Aids-test verplicht te stellen. Wat doe je dan met al die andere gegevens die je op het spoor kunt komen? Je kunt tegenwoordig zoveel gegevens vergaren, die enorme consequenties kunnen hebben voor iemands persoonlijke leven, dat je het individu heel goed tegen die ontwikkeling moet beschermen. Stel je voor dat je voor een eenvoudig onderzoekje bloed laat prikken en je krijgt te horen dat je vrijwel zeker op je veertigste aan een ongeneeslijke erfelijke ziekte zult gaan lijden. Die kans is niet denkbeeldig, als je bedenkt dat een ziekenhuis tegenwoordig over apparaten beschikt waarmee automatisch tien onderzoeken tegelijk worden gedaan. Dat schijnt economischer te zijn, maar de wer-

kelijkheid is dat de technologie de arts heeft ingehaald. Hij overziet de consequenties van zijn handelen niet altijd meer.”

Kinderartsen

Een pijnlijk bewijs van de juistheid van die stelling ziet Roscam Abbing in een recent rapport van de Vereniging van Kinderneeskunde, waarin wordt gepleit voor minder formaliteiten bij het staken van de behandeling van ernstig gehandicapte pasgeborenen kinderen, als de arts van oordeel is dat de behandeling niet meer ethisch zinvol is. In dat geval zou het staken van de behandeling of zelfs het actief doden moeten leiden tot een verklaring van natuurlijke dood, net als nu geldt voor gevallen, waarin het niet meer medisch zinvol wordt geacht de pasgeborene te behandelen. De wijziging zou betekenen dat er geen lijkschouwer meer aan te pas komt als de arts een leven beëindigt omdat verdere behandeling 'ethisch zinloos' zou zijn. Hij zou dan zelf een verklaring van natuurlijk overlijden kunnen afgeven. Roscam Abbing is het totaal niet met de kinderartsen eens: „Medisch zinloos wordt dan opgerekt tot ethisch zinloos, terwijl die arts zich vooraf had moeten afvragen of een behandeling medisch zinvol was. Als hij daar niet voldoende zeker van is, moet hij er niet aan beginnen: in dubio absteine. Nu worden er behandelingen in-

gezet zonder dat men weet of die tot een resultaat leiden. Als men achteraf ziet dat die beslissingen onjuist zijn, moet dan die maatschappelijke toets - want die functie heeft de lijkschouwer nu - maar worden afgeschaft? Je kunt van juristen niet verlangen dat zij de grenzen van het recht daarom verleggen.”

Vaccinatieplicht

De vrijheid van het individu om te beschikken over zijn eigen lichaam is de laatste tijd ook onder druk komen te staan bij de discussie over het al dan niet verplicht stellen van inenting tegen polio. Volgens Roscam Abbing heeft het geen enkele zin dergelijke vaccinaties verplicht te stellen: „Als iemand zich beroept op religieuze gronden om zich niet te laten inenten, moet je dat respecteren, zeker als anderen zich afdoende kunnen beschermen door zich wel te laten vaccineren. Met kinderen liggen de zaken anders, maar daar kun je ingrijpen via de kinderbescherming, zoals vaker bij kinderen van Jehova's Getuigen gebeurt. Wetgeving om vaccinatie verplicht te stellen zou een veel te zwaar middel zijn.”

Jacques Herraets

Henriëtte Roscam Abbing: „Ik herinner me uit de begintijd dat onze acties bij de onderwijscoördinatoren ons de verwelkoming 'Daar heb je de dames weer' opleverde” (foto Franco Gori)

„Ik ben geen blok beton, hoog in de lucht”

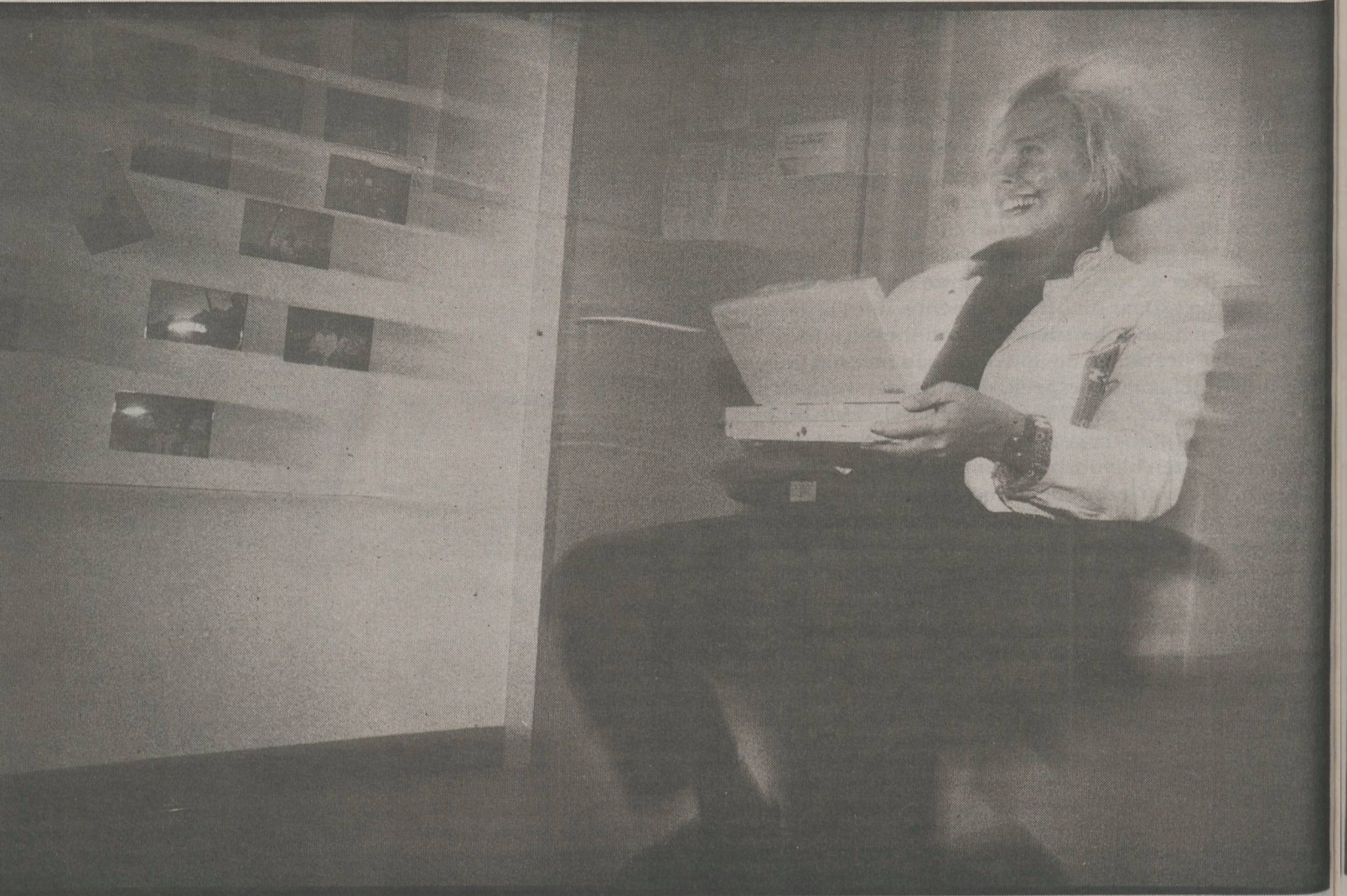
Ze is jong en blond, maar het stereotype van dom blondje is wel de laatste die op haar van toepassing is. Ze reist de halve wereld af voor congressen en lezingen, is secretaris-generaal van de ene club en 'program director' van de andere en heeft een grote naam binnen de wereld van de Healthy Cities. Volgens sommigen heeft ze het met haar 32 jaar al helemaal gemaakt. Zelf denkt dr. Evelyne de Leeuw daar genuanceerder over.

Het griepje heeft ze vakkundig weten te onderdrukken, dus kan ze er deze morgen weer volop tegenaan. Even nog een klein kuchje en dan vraagt ze met een brede glimlach de aandacht van de zaal. "Good morning, I feel better, I hope you also feel better", klinkt het in haar beste Engels. Het is negen uur, dinsdag 17 november. De rode zaal aan de Universiteitssingel is half gevuld met de vijftientig mensen die op uitnodiging uit alle hoeken van de wereld naar Maastricht zijn gekomen voor de privé-conferentie over Healthy Cities. In haar witte spijkerjasje en zwarte spijkerbroek leidt dr. Evelyne de Leeuw de derde dag van 'haar' conferentie in. Een belangrijke dag, al heeft nog niet iedereen dat in de gaten. Midden in de zaal keuvelen twee mannen nog even gezellig verder. Heel even, want met een vriendelijk, maar beslist "Frank and Michel" van de kant van De Leeuw, begrijpen ook die twee dat er gewerkt moet worden. De groep heeft nog twee dagen om consensus te bereiken over wat Healthy Cities zijn ("Hebben we het over dezelfde dingen?"), en waarop het onderzoek op dat gebied zich moet gaan richten. En voor ze kunnen beginnen aan de formulering van het "verdrag van Maastricht", willen de laatste drie mensen van het gezelschap nog vertellen om welke manier zij bezig zijn om hun stad tot een gezonde stad te maken.

Als een Brit uit Noord-Ierland vertelt dat in Belfast de volksgezondheid verbeterd wordt door renovatie van woningen en keurige, maar wazige rijtjeshuizen op het diascherm laat verschijnen, seint Evelyne de Leeuw naar haar tijdelijke "loma" (logistic manager) Frank de Bruijn. Draai eens aan de lens van de diaprojector. De twee franstalige dames die daarna enigszins zenuwachtig in het Engels hun verhaal doen over een campagne tegen het roken, krijgen bemoedigende knikjes. Kom op meiden, lijkt ze te denken. Gewoon Engels blijven spreken. En dat proberen ze dan ook, al glipt er regelmatig een woordje Frans doorheen.

Crisiscentrum

Om elf uur is het koffietijd, maar voordat ook maar iemand de kans krijgt haar iets te vragen, stuift Evelyne de Leeuw naar de vijfde verdieping. Daar ligt het crisiscentrum, in normale tijden haar werkkamer, waar continu een "teampje" notulen uitwerkt en de telefoon aanneemt. Het zijn studenten, allemaal geïnteresseerd in Healthy Cities en net als Evelyne en de andere congresgangers er heilig van overtuigd dat gezondheid meer is dan afwezigheid van ziekte. Gezondheid heeft alles te maken met kwaliteit van leven, vertelt De Leeuw wanneer zij even de benen strekt en een Gauloise opsteekt. En die kwaliteit wordt niet alleen door de gezondheidszorg verhoogd, maar ook door verkeersveiligheid, een schoon milieu en bijvoorbeeld een goede woonomgeving. Zij staat voor een integrale aanpak van de volksgezondheid en besteedt daarom haar onderzoekstijd (twee dagen per week) die ze heeft als universitair docent aan het gezonde stedenproject van de wereldge-

zondheidsorganisatie (WHO). Een hobby noemt ze het. Eentje die echter ook resultaat voor de faculteit der gezondheidswetenschappen op gaat leveren, vervolgt ze trots. Gezondheidswetenschappen krijgt binnenkort van de WHO het etiket 'World Health Collaborating Centre for Healthy Cities Research' opgeplakt (In totaal zijn er over de hele wereld zo'n 600 collaborating centres, waarvan zeven in Nederland). Een zak met geld voor onderzoek krijgt de faculteit er niet bij, maar de extra status zal de geldschieters wel wakker schudden, meent De Leeuw. De Europese Gemeenschap bleek al onder de indruk en gaf geld voor een universitair docent die twee dagen per week onderzoek kan gaan doen naar Healthy Cities.

Venijnig

Ze is jong (32), ze is blond en ze maakt supersnel carrière. Ze heeft al naam gemaakt in de kring die zich bezig houdt met gezonde steden, een project van de WHO dat vijf jaar geleden startte en waar nu al wereldwijd 400 steden bij betrokken zijn. Daar staat ze bekend als een van de weinige deskundigen in de wereld op het terrein van gezondheidsbeleid, het onderwerp van haar proefschrift waarop ze in 1989 promoveerde. Ook in de Association of Schools of Public Health in the European Region (Aspher) is ze al lang geen onbekende meer. Een paar weken geleden werd ze benoemd tot secretaris-generaal van dit Europees instituut. Niet direct de functie waar ze al jaren naar heeft uitgekeken. Ze kan zich leukere baantjes bedenken, maar het is wel een strategisch belangrijke benoeming. "Gezondheidswetenschappen is in de ogen van veel Europese collega's geen School of Public Health. De meeste scholen die bij Aspher zijn aangesloten zijn postdoctorale opleidingen van medische faculteiten. Het is een door geneeskunde gedomineerd veld. Het is voor een arts dan ook moeilijk te begrijpen dat iemand die geen geneeskunde studeert of heeft gestudeerd ook iets aan de volksgezondheid kan doen. Wij weten dat hier allang. En nu Maastricht de secretaris-generaal levert, zullen zij er ook aan moeten geloven." Niet alleen buiten Maastricht timmert

Evelyne de Leeuw aan de weg, ook binnen de gelederen van de faculteit gezondheidswetenschappen is het lid van de vakgroep gezondheidsethiek en wijsbegeerte geen onbekende. Als faculteitsraadslid, als de immer venijnig schrijvende Eva die wekelijks haar gal op de achterpagina van Observant spuit, en als 'program director' van de engelstalige 'School of Public Health' (een post doctorale opleiding gezondheidswetenschappen voor buitenlandse studenten). Bovendien weten de studenten haar te vinden wanneer het afstuderen en de bijbehorende scriptie in aantocht zijn. Op dit ogenblik heeft ze er twaalf onder haar hoede. Een beetje veel, beseft ze zelf. Zeker omdat ze eigenlijk helemaal geen tijd meer heeft voor onderwijs. Aspher, de Healthy Cities en de eigen School of Public Health slokken officieel al zes van de zeven dagen die een week heeft op. "Ook al is het moeilijk, toch wil ik het onderwijs houden. Het is motiverend, zeker wanneer de studenten geen pleisters gaan tellen in het ziekenhuis, maar uitdagend onderzoek doen. En dat er zoveel op mij afkomen? Ik geef ze de indruk dat hun afstuderen het belangrijkste in mijn en hun leven is." Dat laatste kan ze niet altijd waarmaken. Soms (gemiddeld een week per maand) is ze voor een van haar andere functies op reis en blijft er wel eens een scriptie ongelezen op haar bureau liggen. En dat is pech voor de student die daardoor de datum van zijn afstuderen een maand of wat kan opschuiven. Niet alleen staan haar onderwijsactiviteiten op een lager pitje dan ze zou willen, het onderzoek schiet er bijna helemaal bij in. "Ik ben vooral bezig met management en coördineren. Voor onderzoek heb ik geen tijd. Dat is heel lullig, want wil je carrière maken in de wetenschap, dan moet je publiceren."

Ze steekt een volgende sigaret op en vist het telefoonboek tussen de paperassen uit. Even nog snel twee bossen bloemen bestellen voor de twee "loma's" die de organisatie van het congres in handen hebben. Als ze nog even onderuit wil zakken komt Frank de Bruijn binnen. De rest is al weer begonnen, maar eigenlijk wachten ze op haar. Zij moet samen met Michel de discussie leiden. In de lift proberen we een afspraak te maken. Donderdag zou nog kunnen, even snel tussen de

middag. Vanaf vrijdag is ze tot half december het land uit. Eerst op vakantie naar Kenia, en daarna voor Aspher naar onder andere Parijs en Luxemburg.

'Zondagmorgengevoel'

Ze was een workaholic, maar dat is ze niet meer, vindt ze zelf, ook al werkt ze nog tachtig uur in de week. "Vroeger stond mijn pc altijd aan, maar nu probeer ik 's avonds andere dingen te doen." Met haar hond Poca wandelen of mooie verhalen schrijven bijvoorbeeld. Want werken is wel leuk, maar er is meer in het leven. Niet dan? Ze kent het beeld wel dat veel mensen van haar hebben. Een keiharde werker die het gemaakt heeft. Heel zelfstandig en met een scherpe pen. "Ze zien je als een blok beton, hoog in de lucht. Onaantastbaar, keihard. Maar dat is dus niet waar. Ze kennen me niet. Ik ben ook een gewoon mens met gevoelens. Ik mis bijvoorbeeld een relatie. Iemand met wie je het 'zondagmorgengevoel' kunt delen. Met wie je overlegt of je het bed uit zult komen voor een wandeling of gewoon lekker blijft liggen. Iemand die er gewoon is, met wie je samen op de bank zit, met wie je kunt kletsen, lachen en huilen."

Haar carrière heeft ze absoluut niet bewust gepland. Het is allemaal een kwestie van "puur toeval". De achttienjarige Evelyne de Leeuw, die wordt omschreven als een timide, a-politiek en wat wereldvreemd meisje, wist nog niet wat ze wilde. "Ik was in zekere zin een onbenul die regelrecht uit een beschermd milieu kwam." In plooirok en pennyschoes studeerde ze twee jaar tuinen- en landschapsarchitectuur aan de Wageningse universiteit. Nou ja, studeren. De studie viel een beetje tegen en de rigouze kritiek die docenten gaven nog meer. "Had ik me suf getekend en geschilderd, kreeg ik te horen dit is niks, dit is kut. Ja, letterlijk kut, kloten van de bok. Dacht je dat je creatief was? Vergeet het maar. Misschien kun je beter toiletjuffrouw worden of een fietsenstalling beginnen." Ze haalde de ene nul na de andere, zat steeds minder achter haar bureau en was 's avonds vaak in de sociëteit van het corps te vinden. Daar was ze in die dagen lid van, al is dat eigenlijk

Evelyne de Leeuw, sneller dan het geluid (foto Nelis Tutkey)

Anit
snel
kap:
(foto

Gentlemen prefer blondes

Anita Jansen, nog sneller dan haar kapsel (foto Nelis Tutkey)

Het regent, het waait, het is november en donker, we zijn in Hengelo. Bij het passeren van de immense draaideur van het streekziekenhuis vraagt ze bezorgd of haar haar wel slordig genoeg zit. Een klaterende lach volgt. Dr. Anita Jansen, psycholoog en een tikje punkig, mag graag provoceren. Zo'n spreekster hebben de Hengelose artsen vast nog nooit gehad. Uren later, na het diner, werpt de gynaecoloog op de stoel naast haar een volvette blik op haar legging en vraagt of hij "die mooie broek aan mag". Hoog tijd dus om naar het hotel te vertrekken. Morgen wacht een vroege trein naar een Gronings psychologencongres, alwaar haar een prijs zal worden overhandigd.

"Had vooraf maar een foto gestuurd, dan had het hier zwart gezien." Haar overbuurman aan de lange eettafel, een gynaecoloog van middelbare leeftijd met licht loensende pretoogjes, knikt haar guldig toe. Niet dat even tevoren het zaaltje in het Streekziekenhuis Midden-Twente leeg was, maar overweldigend was de toeloop nu ook weer niet. Een bijeenkomst met twee sprekers over verslaving, plus diner in een uitbundig verlicht personeelsrestaurant; zoiets drijft zelfs in Hengelo niet iedereen de koude buitenlucht in. Het moest een beetje een gezellige avond worden. Men ging een smoelenboek uitlezen, waarin alle artsen in de regio met een pasfoto'tje en korte karakterisering van specialisme en hobby's staan vermeld. En dus lezen we dat het favoriete instrument van een huisarts, tevens arts voor manuele therapie, het buikorgel is. Dat leidt tot vrolijkheid en knipogen. Voorts wordt er, daar in Hengelo e.o., royaal gehockeyd, gejaagd en aan auto's gedaan. Een neuroloog rekent 'Keek op de week' tot zijn hobby's. "Geef mij m'n kweek van de week maar", grinnikt de gynaecoloog

op de stoel naast Anita Jansen. Nog meer vrolijkheid.

"Ik heb liever te maken met psychologen dan met artsen", bekent de eenendertigjarige hoogblonde onderzoekster later. "Artsen, dat zijn altijd van die mannen". Toch springt ze bekwaam om met heren die met getuitede mondjes lollig zitten te wezen. Als ze grof dreigen te worden schroomt ze niet om er zelf nog een schepje bovenop te doen. Hetgeen onzekere blikken bij de tegenpartij oproept. Zo zijn de rollen immers niet geschreven.

Voetballen

Als er iets is waar Anita Jansen de pest aan heeft, dan zijn het wel voorgeschreven rollen. Vroeger al. Ze was een jongensachtig Utrechts kind dat van vechten hield. Ze klom in bomen, jatte thuis lucifers om er fikkie mee te stoken, en voetbalde. "Daar was ik goed in. Ik mocht altijd met de jongens meedoen, ik scoorde vaak doelpunten." Opeens was dat over. Althans, gedeeltelijk. "Op de middelbare school ging je schuifelen met jongens. Ik gedroeg me meer als een meisje, hoewel ik meiden vaak zeikerig vond. Erg vrouwelijk, liefvallig, ben ik nooit geworden." Sport bleef belangrijk. Geen voetbal, maar basketbal. De lengte had ze mee, 1.86 meter. En omdat ze even fanatiek als groot is liep dat uit op hoog spel. "Ik zat in twee teams bij de Cangeroes in Utrecht. Het eerste, dat net onder de eredivisie speelde, en het tweede. Dat betekende drie avonden trainen en twee avonden wedstrijden." Het was in het begin van haar studietijd. In Utrecht. Het eerste jaar woonde ze thuis. Geen academisch milieu, wel een vader die erop hamerde dat ieder van de twee meisjes en drie jongens zo ver in het onderwijs moest komen als maar mogelijk was. Anita was wel goed op het Athenaeum, maar verre van briljant. "Veel dingen vond ik oerweldigend. Economie 2 bijvoorbeeld, vreselijk, dat begreep ik niet. Het enige wat ik dan deed was de trucjes leren, de systematiek van de opgaven. Daarmee redde ik het dan net. Ja, dat kun je slim dom noemen." In diezelfde schooltijd ontdekte ze de

muziek. Na de obligate blokfluitlessen had ze graag piano willen leren spelen, maar zo'n instrument ging het gezinsbudget iets te buiten. Via een muzikale oom werd er een elektrisch Hammondorgeltje op de kop getikt, met het onschatbare sociale voordeel dat het geluid via een koptelefoon geleid kon worden. Op die manier kon ze de rest van het gezin een beetje te vriend houden. Met de zelf bij elkaar gespaarde viool die volgde, lag dat anders. Talent vergoedt echter veel, en daar bleek ze ruimschoots over te beschikken. Muziek, dat zou haar toekomst worden. Ze werd toegelaten tot het voorbereidende jaar van het conservatorium, en omdat zoiets geen dagtaak behelste deed ze er op de universiteit muziekwetenschappen bij. Leuk? Nee, niet leuk. Veel te eenzijdig, de hele dag alleen maar met muziek bezig zijn. Zij deed er dan wel dingen naast, sporten, de organisatie van kindervakantiekampen voor Utrechtse bleekneusjes, onderhandelen met de gemeente daarover, dat soort dingen. Maar haar medestudenten leefden echt uitsluitend in en met de muziek. Dat vond ze benauwd, een wereld van oogkleppen die haar goed is tegengevallen. Het jaar daarop koos ze een andere studie, psychologie, zonder de muziek geheel waarvel te zeggen. Een viool heeft ze nog steeds, en een piano. Warmgespeeld worden die zelden. Wat haar burens tegenwoordig wel horen, zijn de donkerbruine tonen van een tenorsax, haar jongste muzikale liefde. Ze zou er wel mee in een band willen spelen, als ze daar de tijd voor had.

Ze houdt van veel soorten muziek, maar als het om klassiek gaat springt één genre erbovenuit. "Ik ben erg gek op barok, vooral Bach. Romantiek is niets voor mij, zo'n Mozart, die vind ik zo leeg. De fuga's van Bach zijn prachtig, in technisch opzicht, maar ook qua gevoel. In barokmuziek zit systeem, daar hou ik van."

Schaamrood

"Juweeltjes van creativiteit, transparantie en elegantie." Het is geen omschrijving van de fuga's van Bach, maar van haar eigen experimenten. Haar onderzoeksopzetten worden gekenmerkt door "een kristalheldere stijl". Haar werk is "innovatief en baanbrekend". Misschien is het wel

goed dat de volgende dag in Groningen de laudatio niet meer wordt voorgelezen. Het verzamelde psychologenpubliek blijft nu weliswaar verstoken van deze complimenteuzen kwalificaties, maar zelf loopt ze in ieder geval niet het risico dat het schaamrood haar naar de kaken zal stijgen. Dat was al gebeurd, toen ze de tekst las in het augustusnummer van het vakblad De Psycholoog. Want ze staat nog altijd een beetje te kijken van de lofprijzingen die haar ten deel vallen. Dat is geen gespeelde nederigheid, geen koketteergedrag van iemand die donders goed weet hoe goed ze is. Die suggestie wijst ze van de hand. "Toen ik op dat podium stond en de zaal in keek, dacht ik: waarom uitgeroemd ik, hier zitten zoveel mensen die knapper zijn."

Ze krijgt de Heymansprijs van het NIP, het Nederlands Instituut van Psychologen. Heymans wordt geëerd, deze twee dagen in Groningen, als de grondlegger van de psychologiebeoefening in Nederland, honderd jaar geleden. Zijn naam is verbonden aan een senior- en een juniorprijs 'voor bijzondere wetenschappelijke verdiensten voor de psychologie', die om de twee jaar worden uitgereikt. Als er tenminste geschikte kandidaten zijn. Jansen krijgt de junioronderscheiding 'voor jonge onderzoekers met uitzonderlijk talent'. Geld zit er niet bij, wel een doorzichtig kunststoffen plasticje, wat flessen wijn, en de eer. Veel eer. Meer dan bij de prijs die ze een maand geleden in de wacht sleepte, ook al in Groningen. Dat was de prof. Boekprijs ter stimulering van de wetenschappelijke fundering van psychotherapie. Die leverde overigens wel vijfduizend gulden op.

"Jezus, wat een lijst met publikaties heeft die meid." Haar schoonzusje zucht bewonderend. De familie is van heinde en verre gekomen om dit mooie moment mee te maken en wacht nu samen met Anita in de grote hal van de Groningse Oosterpoort op wat er komen gaat. Er zijn ook wat Maastrichtse collega's. Straks mogen we allemaal naar de VIP-room. Anita bekent dat de zenuwen haar inmiddels door de keel gieren. Meer dan toen ze promoveerde, twee jaar geleden. Dit is anders, ze weet niet precies waarom. Toen ze zich daarstraks omkleedde in het hotel zat ze gewoon te trillen. Ze heeft ("ik hou wel van provoceren") een ultrakort jurkje aangehouden, een minuscuul jasje, een gigantische ceintuur. Alles zwart, net als de panty's en de schoenen. Die toevallig, bij hoge uitzondering, niet bij The Big Shoe aan de Amsterdamse Leliegracht zijn gekocht. Maatje 43 is niet zo courant in damesschoenen. Dit zijn pumps met een hak van een centimeter of zes, zeven. Er zijn lange vrouwen die zich op schoenen met een zo dun mogelijk zooltje voortbewegen om zich kleiner te maken. Zo niet Anita Jansen. Zij torent onbekommerd boven iedereen uit, iets wat vooral opvalt als ze na afloop van de sessie door veel reikhalzende mannen wordt gekust.

Sadistische therapie

Haar dankwoord bevat een minimum aan plichtplegingen, en een maximum aan boodschap. De zenuwen zijn onderdrukt. Wanneer het echt ergens over gaat verstrakt de blik. De gewone, goedlachse, giechelige Anita Jansen heeft plaatsgemaakt voor de onderzoeker, de wetenschapper die weet waar ze het over heeft en die niet bang is voor reputaties en heilige huisjes. Als lid van de vakgroep geestelijke gezondheidskunde doet ze onderzoek in het kader van het VF-project experimentele psychopathologie onder leiding van professor Marcel ("Heb ik gigantisch veel van geleerd, voor mij de perfecte plek") van den Hout. Waarin ze overigens niet de enige is die zestig uur per

„Ik ben geen blok beton, hoog in de lucht”

geheim. Toen haar vader door een fout van de landbouwuniversiteit haar cijferlijst in zijn brievenbus vond, begreep ook hij dat zij daar niet op de juiste plaats zat en dat zijn geld wel beter kon worden besteed. Een psychologische test verwees haar naar het zuiden van Nederland. Daar was net een nieuwe studierichting gestart, sociale gezondheidkundē. Die zou haar moeten aanspreken, vond de psycholoog, want ze was slim en had toch veel belangstelling voor gezondheid en mensen. Hij kreeg gelijk. De zin in studeren kwam terug en in haar eerste jaar publiceerde ze al een artikel over DES-dochters naar aanleiding van een stukje dat ze in de Viva had gelezen. „Ik dacht shit, dit is leuk, dat kan ik.”

Lichtend voorbeeld

Aan het eind van het eerste jaar twijfelde Evelyne de Leeuw tussen beleid en beheer (B&B) en gezondheidsvoorlichting (GVO). Uiteindelijk werd het beleid en beheer omdat zij zich niet de rest van haar leven foldertjes zag schrijven. Een toekomstper-

spectief dat volgens haar vast zat aan GVO. Maar ook B&B bleek niet alles te zijn. „Ik kreeg al snel door dat die lui van B&B een stelletje structopaten waren. Zij denken dat je hele wereld in hokjes en pijlen kunt vangen.” Maar ondanks de kritiek bleef ze. Ze kreeg een studentassistenten in haar derde jaar en mocht in het kader van het onderzoek naar GVO-beleid in de Europese landen op bezoek bij de World Health Organisation in Kopenhagen. Daar kwam ze haar „lichtend voorbeeld” tegen. „Een pracht van een jonge vrouw, heel flitsend.” Ilona Kickbusch was haar naam. Niet alleen haar uiterlijk en optreden deden Evelyne bijna verliefd worden, ook haar hardop uitgesproken opvattingen over GVO bleken de ideeën te verwoorden die de studente eigenlijk al in haar hoofd had. „GVO is ouderwets”, verkondigde Kickbusch. „Tegenwoordig hebben we het over health promotion. Gezondheid kun je niet alleen terugvoeren op individuele keuzen, maar wordt bepaald door alles om je heen. Dus als je de gezondheid van mensen wil bevorderen moet je al die zaken aanpakken die er een slechte invloed

op hebben. En dat is niet alleen de leefwijze, maar ook het milieu, de werkgelegenheid, het onderwijs en het wonen. En dat kan niet alleen door voorlichting veranderen, daarvoor moeten ook bijvoorbeeld voorzieningen worden geschapen.” Verlicht kwam ze terug uit Kopenhagen, maakte precies binnen vier jaar haar studie af en schreef zich in voor de universiteit van Berkeley in California. „Ik ging niet uit ambitie naar de VS, maar uit nieuwsgierigheid. Dat klinische beeld van gezondheid vond ik niks. Ik vond ons idee van gezondheidswetenschappen geweldig, ook al werd en wordt daar in Nederland op neergekeken. In Amerika zijn ze daar al meer dan honderd jaar mee bezig. Dus ik wilde wel eens zien wat ze daar deden.” Geld voor de reis kreeg ze van het SWOL, de Catharina Pijls Stichting en de RL die haar als 'assaio' had aangesteld. Een voorloper van de huidige aio, de assistent in opleiding. Het Amerikaanse onderwijs was niet spectaculair, des te boeiender waren de avondjes bij prof. Len Duhl, haar tweede grote voorbeeld en de uitvinder van de Healthy Cities. Hij nodigde be-

roemdheden als de burgemeester van San Francisco en de schrijver van 'de dansende Woeli-meesters' uit om eens met zijn buitenlandse studenten te praten. Eenmaal weer terug in Maastricht bleek dat zij haar expertise op het gebied van health promotion en het internationale perspectief prachtig kwijt kon in het onderwijs. Ze vergat bijna dat ze moest promoveren, maar ook dat lukte in vier jaar. Ze zal niet zeggen dat ze alles al heeft bereikt. Zeker niet, maar duidelijke toekomstdromen heeft ze nou ook weer niet. In ieder geval niet in de sfeer van werk. Al kan ze toch niet haar hele leven UD De Leeuw blijven, bedenkt ze dan. De buitenlanders denken nu al dat ze professor is en die laat ze maar mooi in die waan. Bovendien heeft een hoogleraar nog meer academische bewegingsvrijheid en krijgt hij veel makkelijker iets van andere mensen gedaan. „En wat denk je. Mijn verhaal over health promotion wordt toch veel beter gehoord als prof. De Leeuw het houdt in plaats van udee De Leeuw.”

Riki Janssen

Gentlemen prefer blondes

week werkt en die zo veel publiceert. De groep scoort landelijk in de hoogste regionen als het om produktiviteit gaat. Haar specialisme ligt op het terrein van de eetstoornissen, eetverslaving, bulimia nervosa. Vooral vrouwen hebben daar last van: het regelmatig plotseling naar binnen werken van gigantische hoeveelheden voedsel, vaak gevolgd door eigenhandig opgewekt braken, altijd gevolgd door een verterend gevoel van spijt en miezerigheid. Het is een onderwerp dat het ook in de populaire media goed doet, en dus wordt ze om de haverklap uitgenodigd voor radio en televisie. Veel slaat ze af, anders kom je nergens meer toe. Een uitzondering maakt ze voor het programma over reclame van Astrid Joosten, want verleiding en verslaving liggen wellicht niet zo ver van elkaar af, en ze krijgt daar de ruimte.

Bekendheid dankt ze aan een therapie voor eetverslaving die ze zelf bedacht heeft en die in twee opzichten de aandacht trekt. Ten eerste is de redenering die eraan ten grondslag ligt van een bedrieglijke eenvoud, ten tweede wijst alles erop dat de therapie ook werkt.

Kort gezegd komt de theorie erop neer dat het lichaam van een verslaafde anticipeert op de inname van de stof (alcohol, drugs, eten, roken) en daarmee al van te voren de effecten compenseert en dus verzacht. Essentieel daarbij is op welk moment dat compenseren, voorafgaand aan de inname, begint. Dat is de 'cue', de aanleiding. Die kan zitten in een bepaalde omgeving, een bepaald moment, bepaald gedrag. Het lichaam van een alcoholist die dagelijks op hetzelfde tijdstip zijn stamkroeg binnenkomt zal al van te voren de effecten die de alcohol teweeg gaat brengen, gaan verzachten. Alcohol doet de temperatuur binnenin het lichaam dalen. Experimenten wijzen uit dat de lichaamstemperatuur van de verstokte gewoontedrinker al op het moment dat zijn cue in werking treedt, het binnentreden van de kroeg bijvoorbeeld, omhoog gaat. Het lichaam bereidt zich dus voor op de klap die komen gaat en neemt tegenmaatregelen. Daarmee wordt het effect van de alcohol vermindert, de tolerantie vergroot, en dus de verslaving verdiept. Het gevoel dat met het optreden van de cue gepaard gaat is een groter verlangen, 'craving'. Hetzelfde patroon valt toe te passen op andere verslavingen. Experimenten met ratten steunen de theorie. De therapie die Jansen hierop baseerde is puur gedragstherapeutisch. „Niks geen holistische benadering, daar heb je geen bal aan.”

Haar eetverslaafden zet ze grote porties

voor van al het lekkers dat ze zo graag naar binnen werken. Het hele ritueel wordt nagespeeld, met alle cues die maar denkbaar zijn. Maar eten mag niet. Ruiken wel, likken ook. „Nou zeg, sadistisch is die therapie van u wel”, vonden de Hengelose artsen. Inderdaad, beaamt Jansen, maar het werkt. Herhaling van de proef toont dat elke keer de hunkering vermindert, net zolang tot hij uitgedoofd is. Het lichaam merkt immers dat de cue niet meer per definitie voorafgaat aan de bevrediging en stopt met anticiperen. Zodat de drang, de craving, niet meer optreedt, en de verslaving verdwijnt. Theorie zowel als therapie verkeren nog steeds in het stadium van toetsen en experimenteren, maar alle tekenen wijzen erop dat hier een therapeutische goudader is aangeboord.

Zijvrouws

Zelfverzekerd, beurtelings leunend op het linker- en rechterbeen, staat ze achter het kathedraal en houdt een pleidooi voor het experiment, voor het toetsen van theorieën. In de psychologie worden veel te veel schitterende verhalen geconstrueerd, fraaie theorieën verzonnen, luisterrijke levensgeschiedenissen bijgeschreven. Daar heeft ze dus geen boodschap aan. Ze legt in hoog tempo uit, maakt grapjes, sneert naar vorige prijswinnaars die even verderop zitten en van de weeromstuit steeds beduusder uit de ogen kijken, en de zaal hangt aan haar lippen. (Haar colleges gaan ook altijd goed, zegt ze zelf en bevestigen anderen. Het PGO vindt ze een stom schools systeem, dat kan geen mens enthousiasmeren.) De complimentjes en felicitaties achteraf zijn niet van de lucht, ze neemt ze opgelucht en dankbaar in ontvangst.

Maar diezelfde avond wordt ze door een congresganger in het café met uitgesproken vijandigheid bejegend. Een vrouw, die goed pissig was geworden van haar opmerkingen over vrouwenstudies. Gottegöt, wat had ze gemakkelijk gescoord voor dat publiek.

„Lang leve Zijvrouws”, riep Jansen op het einde van haar toespraak. Een geintje, opgewekt door de naamgever van de prijs, Heymans of te wel Hij Mans. Jansen was in de berichtgeving over de onderscheidingen zowel door de Volkskrant als door NRC Handelsblad tot man gebombardeerd. Of het iets met die naam te maken had, vroeg ze zich dan ook publiekelijk af. Nu gaat het hier om dagbladen zonder uitdrukkelijk ideologisch richtsnoer, maar als ook een 'damesblad' als Opzij zich schuldig maakt aan een dergelijke blikvernuwning is er

wat anders aan de hand. Daarin had een psychotherapeute het komende NIP-congres afgedaan als een aangelegenheid van mannen, waarbij vrouwen geen rol van betekenis speelden. Tegen het zere been van de prijswinnares dus, die hier juist een glansrol was toebedeeld en vast van plan was die ten volle te benutten. Bovendien had de schrijfster in Opzij nog meer kwalijks te berde gebracht over de psychologie als zodanig, bijvoorbeeld dat het „een gemene mannenwetenschap” zou zijn, sneerde Anita Jansen.

Met die gedachte wilde ze wel even korte metten maken. Ze heeft het vaker aan de stok „met dames die aan vrouwenstudies doen”, ofschoon ze zich zelf concentreert op een typisch vrouwenonderwerp als eetverslaving. Maar ze weigert om „elkaar de hand boven het hoofd te houden”. Slecht onderzoek is slecht onderzoek. Mooie verhalen moeten getoetst worden en als dan blijkt dat het verhaal niet klopt, tant pis, dan moet het werk maar over. Dat een sexegenote, een zuster in de strijd, zo streng kan zijn, dat valt de andere dames rauw op het dak. Een tijdje geleden was ze op een ander congres toen kreeg ze ook al van die opgewonden standjes over zich heen. Dat ze aan mannenwetenschap deed, van die dingen. Alsof je bij de NSB zit. Kom nou, wat een onzin. Wetenschap is wetenschap, en ze heeft een hekel aan groepsgezag.

Piet Plagiaat

Voor een ruzietje loopt ze niet weg, zeker niet als het haar werk betreft. Dan staat ze voor haar mening. Die keer dat Piet Vroon in de Volkskrant stukken tekst van haar had overgeschreven zonder bronvermelding heeft ze een brief naar de krant gezonden. Piet Plagiaat noemde ze hem. Inmiddels is het bijgelegd, en zegt Vroon elke keer netjes waar hij zijn gegevens vandaan heeft. Ze zijn zelfs al een keer wezen eten. En zo vindt ze het dus prima. Strijden met open vizier, toegeven als je ongelijk hebt, en dan gewoon verdergaan. Zo moet het in de wetenschap, maar ook in het leven. Waar ze niet tegen kan, dat is achterbaksheid. Mensen die achter je rug van alles over je smoezen, of die eerst beweren het hartgrondig met je eens te zijn om in de vergadering waar het erom spant, de kaken stijf op elkaar te houden. „Daar kan ik pisluk worden.” Of mensen die hun autoriteit als argument in de strijd gooien. Daar heeft ze niet de geringste achtung voor. Heren zijn dat vaak, hoogleraren bijvoorbeeld. Echte vijanden zijn de roddelaars. Diege-

nen die beweren dat ze zich een weg naar de top neukt, dat haar loopbaan via het verende matras zou gaan. „Nou, in bed schrijf ik die artikelen niet, dat kan ik ze wel vertellen. Het is absoluut schandelijk wat er allemaal beweerd wordt. Als je met een man in de kroeg zit heb je meteen een relatie. Daar word ik heel woest van.” Helaas, de roddel komt voornamelijk van vrouwen, is haar gebleken. Ze herleidt het tot afgunst, iets waar je mee te maken krijgt als je als vrouw carrière wil maken. Met de mannenwereld zijn de betrekkingen hartelijker. Zeker onder psychologen, waar een relatief vrouwvriendelijke sfeer heerst. Maar privé wil het nog niet echt goed lukken. Mannen worden wel verliefd op haar, maar zij nauwelijks op hen. „Ik ben heel kritisch, geloof ik.” Ze wil in ieder geval iemand met wie ze leuk kan ouwehoeren en met wie ze kan lachen. En iemand voor wie ze bewondering op kan brengen, doet er niet toe op welk terrein. Een man met ambities, geen saaie huisman, ofschoon het wel eens makkelijk zou zijn als het eten klaar stond na een lange werkdag. Kinderen wil ze sowieso, desnoods alleen. Absoluut. En de carrière dan? „Ik merk het wel of dat in produktiviteit scheelt.”

De volgende dag komt na de lunch op het NIP-congres de Groningse professor Hofstee naar haar toe. Niet zo maar de eerste de beste. Gisteren kreeg hij de andere Heymansprijs, de senioronderscheiding. Een coryfee dus, een echte, een man waar ze „een enorme bewondering” voor heeft. „Ik heb besloten”, zei Hofstee, „samen met een boel andere oude lullen als ik, dat jij maar hoogleraar moet worden.” Anita Jansen reageert afhoudend, wat een onzin, ze wil onderzoek doen en als hoogleraar kom je alleen nog maar aan vergaderen toe. En bovendien, wie zegt dat ze dat zou kunnen? Maar Hofstee is tot haar verbazing doodserius, reageert zelfs licht gepikeerd op haar badinerende toon: „Dit is een opdracht. Je mag je verantwoordelijkheid niet ontlopen.” Jazeker, dat streeft haar. Hoewel ze zich in alle ernst afvraagt of ze het wel zou kunnen. Ze kent echt collega's die ze beter, knapper, intelligenter vindt dan zichzelf. „Maar Marcel (van den Hout) wordt daar ook altijd kwaad over, die vindt dat flauwekul, gezeik, typisch vrouwelijk om je zelf minder te vinden dan je bent. Terwijl mannen zich voor het minste geringste op de borst slaan.”

Wammes Bos

Bulletin

Bulletin wordt voor een deel verzorgd door Voorlichting.

Kopij voor Bulletin moet bij contactpersonen worden ingeleverd in de week voorafgaand aan de verschijningsdatum:

Vakgr./comm. FdAW: P.Galestin, Fac.Bur., Bredestraat 24, tel. 887487, voor woe. 12.00 uur.

Vakgr./comm./studiever. FdEW: B.Staveaux, Fac.Bur., Tongersestraat 53, tel. 888271, voor do. 12.00 uur.

Vakgr./comm./studiever. FdG: R.le Doux, Fac.Bur., Dr.v.Kleefstraat 25, tel. 888643, voor woe. 12.00 uur.

Vakgr./comm./studiever. FdGW: A.Bastiaens, Bur.Onderwijs, Lenculenstraat 14, tel. 887388, voor woe. 12.00 uur.

Vakgr./comm./studiever. FdR: A. Kessen, Bur.Onderwijs, Zwingelput 4, tel. 887004, voor woe. 13.30 uur.

Studenten(sport)ver./Studentenpastoraten: N.Plompen, Stud.zaken, Lenculenstraat 26, tel. 887354, voor woe. 16.00 uur.

Instituten behorend bij een faculteit: bij de facultaire contactpersoon.

Berichten voor onderdeel 'Universiteit Algemeen' en 'RL Agenda' inleveren bij Voorlichting, Bouillonstraat 3, tel. 887081, voor vrij. 12.00 uur.

Externe berichten worden alleen opgenomen als er plaats is. Informatie: Voorlichting, tel. 887081.

UNIVERSITEIT ALGEMEEN

Dr. H.J.M. Peters hoogleraar Wiskundige Economie

Het CvA heeft dr. H.J.M. Peters met ingang van 1 januari 1993 benoemd tot hoogleraar Wiskundige Economie bij de vakgroep Kwantitatieve Economie. Dr. Peters is universitair hoofddocent bij de vakgroep Wiskunde FdAW.

Promotie drs. J.G.M. Bothmer

Op 26 november, om 14.00 uur, verdedigt drs. Bothmer zijn proefschrift 'Phosphoinositides, aging and Alzheimer's disease'. Promotor is prof. dr. J. Jolles. Fosfoinositiden zijn membraan bestanddelen die met name in de hersenen een voor de cel essentiële plaats binnen de signaaltransductie innemen. De fosforilering van deze fosfoinositiden die nodig is voor de transformatie van een extracellulair signaal in een intracellulair signaal is in dit onderzoek bekeken in relatie tot veroudering en de ziekte van Alzheimer. John Bothmer werkt bij de vakgroep Neuropsychologie en Psychobiologie.

Promotie drs. J.F. Codrington

Op 26 november om 16.00 uur, verdedigt drs. Codrington zijn proefschrift 'Molecular characterization of haemoglobinopathies in the Surinam population'. Promotoren zijn prof.dr. P.J. Brombacher en prof.dr. T.H.J. Huisman (University of Georgia, USA). In het proefschrift beschrijft John Codrington een onderzoek naar het voorkomen van de aangeboren afwijking haemoglobinopathie, abnormale vormen van de rode bloedkleurstof haemoglobine, bij inwoners van de Republiek Suriname. Door de ingewikkelde samenstelling van de bevolking met de sterke vermenging van vele rassen komt in dit land meer dan elders een grote verscheidenheid van aangeboren afwijkingen voor. John Codrington is hoofd van het laboratorium van het Academisch Ziekenhuis in Suriname.

Gezondheid, politiek en wetenschap: lunchpauzebijeenkomst

Woensdag 2 december 12.30-13.30 in de Blauwe Collegezaal bij de bibliotheek in Gebouw Faculteiten 2 (UNS 50) op Randwijck. Onderwerp: Ziekteverzuim: nieuwe wetgeving en de individuele verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers. Sprekers: Prof. W. Fase (voorzitter Sociale Verzekeringsraad en hoogleraar Publiekrecht RL) verdedigt de bruikbaarheid van de nu op stapel staande wetgeving als middel tot gedragsbeïnvloeding inzake ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. Dr. F. Nijhuis (arbeidspsycholoog, RL) wijst op andere factoren en op de mogelijke averechtse effecten van de nieuwe wetgeving.

RL-AGENDA

Promoties en inaugurele- of afscheidsre-des vinden plaats in de Aula, Tongersestraat 53. Informatie: Rectoraat, 883096/883210

- 03-12 SIBterklaas borrel in cafe van Sloun, 21.00 uur
- 04-12 Aula gereserveerd
- 04-12 Lezing "Persoonlijke Rehabilitatie" door Dr. I. Falloon
- 10-12 Promotie W. Maertzdorf, 16.00 uur
- 11-12 Aula gereserveerd
- 17-12 Promotie J.J.R.M. Hermans, 14.00 uur
- 17-12 Promotie M. Hermans, 16.00 uur
- 17-12 Kerstdiner, kosten f. 25,-, info: Valerie (043-615080)
- 18-12 Promotie H. Boonen, 12.00 uur
- 18-12 Promotie T. de Kok, 14.00 uur
- 18-12 Promotie Y. Graus, 16.00 uur
- 18-12 Lezing over Chili voor SIBMaastricht, om 19.30 in aula Ts53 toegang gratis info: (Paul 043-219996)
- 25-12 Kerstmis RL gesloten
- 26-12 idem

1993

- 03-01 SIB Nieuwjaarsactiviteit, info: Ingrid (043-472863)
- 08-01 Dies Natalis, 15.30 uur, St. Jans Kerk
- 15-01 Promotie B.Krijne-Kubat, 14.00 uur
- 15-01 Promotie C.H.C. Dejong, 16.00 uur
- 16-01 Bezoek kunsthal in R'dam tentoonstelling over hofcultuur uit Indonesië, kosten f. 12,50. Info: Oliver (04454-62035)
- 21-01 Promotie W.P.H.G. Verbouket-w/d Venne, 16.00 uur
- 22-01 Inauguratie E. Wouters, 16.00 uur
- 29-01 Inauguratie J. Troost, 16.00 uur
- 04-02 Promotie L.C.M. Vereeck,lic, 16.00 uur
- 05-02 Promotie G.B.W.E. Voss, 14.00 uur
- 12-02 (Dubbel)inauguratie W. Vermeend en E. Jurgeñs, 15.00 uur
- 18-02 Promotie H.A.P. Wolfhagen, 16.00 uur
- 19-02 Promotie C.A.P. Schröer, 14.00 uur
- 19-02 Promotie B. Dankbaar, 16.00 uur
- 22t/m23-02 Carnaval, RL gesloten
- 04-03 Promotie P.H.A.M. Frijns, 16.00 uur
- 05-03 Inauguratie J.F.M. Smits, 16.00 uur
- 11-03 Promotie Ph.J. de Korte, 16.00 uur
- 12-03 Aula gereserveerd
- 18-03 Promotie A.M. Courtens, 14.00 uur

19-03 Aula gereserveerd

- 25-03 Promotie F.W.J. Otten, 16.00 uur
- 26-03 Inauguratie A.H.R.M. Denie, 16.00 uur
- 01-04 Inauguratie H.M. van Praag, 16.00 uur
- 02-04 Promotie F.L.G. Erdkamp, 14.00 uur
- 02-04 Promotie A.A.F. Helvoort, 16.00 uur
- 08-04 Promotie M.J. Korstanje, 16.00 uur
- 12-04 Pasen, RL gesloten
- 13 en 14-5 Congres Europees Parlementair stelsel
- 16-04 Promotie E.S.C. van Waalwijk van Doorn, 14.00 uur
- 16-04 Promotie M.F.J. van Tilburg, 16.00 uur
- 23-04 Inauguratie M.E. Sluijter, 16.00 uur
- 07-05 Inauguratie F.C.S. Ramaekers, 16.00 uur
- 14-05 Inauguratie J. Boesjes, 16.00 uur
- 20-05 Hemelvaart, RL gesloten
- 28-05 Afscheidsrede E. Marres, 16.00 uur
- 31-05 Pinksteren, RL gesloten
- 30-09 t/m 03-10 Congres voor European Association of Labour Economists: FdEW/ROA
- 09-12 t/m 11-12 Congres Educational Innovation in Economics and Business Administration: the Case of Problem-Based Learning
- 27t/m31-12 verplichte ADV

Student-enqueteurs gezocht

Voor een binnenkort (begin december) in Maastricht af te nemen enquête over afvalscheiding en afvalpreventie, wordt een aantal studenten gezocht die deze enquête af willen nemen. Het betreft plm. drie volle dagen werk in de week van 7 - 11 december a.s. De vergoeding bedraagt f. 12,50 per uur. Voor informatie/opgeven kun je bellen naar: Rob Zegers, vakgroep GVO, tel: 88 2397.

AbvaKabo

Wineke Vlek, vakbondsconsulent van de Abva Kabo, is op maandag en dinsdag bereikbaar in UNS 50 k.5.155 (tel.88.1250). In dringende gevallen kunt u ook bellen met Hans Uffing tel: 299775 of met Carla Fröberg tel: 88.1812 of met een mc-lid van uw faculteit of dienst.

VACATURES

Schriftelijke sollicitaties onder vermelding van vacaturnummer op brief en envelop binnen 10 dagen te richten aan de dienst P&O. Interne vacatures gelden uitsluitend voor medewerkers van de RL.

Interne vacature 039

Aan de Faculteit der Economische Wetenschappen is bij de sectie Berichtgeving van de vakgroep Bedrijfseconomie de functie vacant van

universitair docent Externe Berichtgeving (m/v) (1.0 fte).

Het takenpakket dat bij dit docentschap hoort, omvat het verrichten van wetenschappelijk onderzoek op het terrein van Externe Berichtgeving (Externe Verslaggeving, Financial Accounting), het meewerken aan voorbereiding en uitvoering van het onderwijs en het verrichten van bestuurlijke werkzaamheden.

Voor dit docentschap zoekt de sectie een gepromoveerde of bijna gepromoveerde Bedrijfseconoom, Econometrist of Algemeen Econoom met analytisch of empirisch onderzoek op het terrein van Externe Berichtgeving als specialisatie of als interessegebied. Het is de bedoeling van de sectie om het onderzoek in sterke mate analytisch en kwantitatief uit te bouwen.

Gelieerd aan de sectie Berichtgeving is sinds kort het onderzoeksinstituut Maastricht Accounting and Auditing Research Center. In samenwerking met MARC beoogt de sectie, ondermeer door het aantrekken van vooraanstaand buitenlandse part-time hoogleraren en het organiseren van internationale symposia, een vruchtbaar klimaat voor onderzoek te scheppen.

Salariëring is afhankelijk van opleiding en ervaring, minimaal f 3.531,- en maximaal f 7.754,- bruto per maand.

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij prof.dr. W.F.J. Buijink, tel. 043-883755 of 09-32/3/239368 (privé).

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK

ATTENTIE!

Van DONDERDAG 26 november t/m maandag 30 november wordt het uitleensysteem van de Universiteitsbibliotheek vervangen door een nieuw systeem.

Dit betekent dat op de genoemde dagen geen boeken teruggebracht, geleend, gereserveerd of verlengd kunnen worden; bovendien kunnen geen boeken uit de magazijnen opgevraagd worden.

De bibliotheek- en studielandschaplocaties zijn dus gewoon geopend, alleen de bovengenoemde "uitleenhandelingen" zijn niet mogelijk. Zonder tegenslag is op dinsdag 1 december het nieuwe uitleensysteem operationeel is.

STUDENT EN ZAKEN

Studentendecanaat

Open spreekuur studentendecanen: di. en do. 14.00-16.00, wo. 17.00-19.00 u. Len.26, k. 0310B. Tel. spreekuur ma. t/m vr. 13.30-14.00 u., tel. 883354 (ook voor afspraken).

Studentenpsycholoog

Voor een gesprek met de studentenpsycholoog Ruud van den Berg, kun je een afspraak maken via het secretariaat Studentenzaken, Len.26, kamer 0310B, 883354.

Training faalangst

Op 11 januari 1993 start er een training faalangst voor studenten. de training wordt verzorgd door de studentenpsycholoog Ruud van den Berg. Voor informatie en/of aanmelding kan men contact opnemen met het secretariaat dienst Studentenzaken (tel. 883354).

Steunpunt Studiefinanciering

Openingstijden: ma. t/m vr. 09.00-12.00 u. en 14.00-16.00 u., tel. 06-3 21 21 51, Len.26.

Studie-Infotheek

In de Infotheek is informatie aanwezig over het wetenschappelijk- en het HBO-onderwijs in Nederland en over nascholingsmogelijkheden. Ook zijn er arbeids-marktgegevens, vacaturebladen en de zaterdagedities van de grote dagbladen aanwezig. Intermediair Jaar boek: studenten die van de uitgever Intermediair Jaar boek een kaart hebben ontvangen, kunnen op vertoon van deze kaart in de Infotheek het boek ophalen tijdens de openingsuren. Sluiting Kerstmis: Van 23 dec. tot 4 jan. is de Infotheek gesloten. Openingstijden: ma. di. en do. 14.00-16.30 u en wo. 16.00-19.00 u en vr. 09.00-12.00 u, Len.26, kamer. 0311, Tel. 883351.

Centrale Studenten Administratie

Bij verlies of diefstal van Uw Collegekaart en/of uw bewijs van inschrijving kunt U vrijdagochtend tussen 09.00 en 12.00 u. een nieuwe Collegekaart of bewijs van inschrijving halen. U moet deze echter uiterlijk woensdags d.m.v. een formulier (verkrijgbaar bij de CSA) aanvragen. Aanvragen voor een nieuwe kaart zonder tijdig ingeleverd formulier kunnen niet worden gehonoreerd. Openingstijden CSA: ma. t/m do. 13.30-16.30 u. en vr. 09.00-12.00 u.

R.K.S.V. Servatius

Wo. 2 dec.: 20.00 u., St. Nicolaas-avond (besloten).
Wo. 9 dec.: 20.00 u., cursus etiquette, "hoe hoort het eigenlijk?"

KoKo

Zo. 29 nov.: Bestuurswisseling EMAB.
Di. 1 dec.: Pakjesavond voor eerstejaars Arancio.
Wo. 2 dec.: Smartlappenfestival OC.
Di. 8 dec.: TOC zwemfeestje.
Wo. 9 dec.: A.L.V.

Agenda Sigma

Di. 1 dec.: Fondsgroepvergadering.
Di. 8 dec.: A.L.V.

DOPE

Er is iedere ma. (15.00-16.00 u.) en do. (11.00-12.00 u.) spreekuur in de DOPE-kamer, OG 0.203, tel. 883263.
Om lid te worden van DOPE dien je o.v.v. naam, adres en tel.nr. een tientje te storten op: bankrekeningnr. 57.69.86.763, ABN-AMRO Maastricht, t.a.v. Vereniging DOPE. Student let op uw saeck!

Integrand

Integrand is nu gehuisvest in de Abtstraat 4 6211 LS Maastricht, tel. 043-883355/97. Dagelijks open van 09.00-12.30 u. en van 13.30-17.00 u. Kom je inschrijven voor werkopdrachten op academisch niveau.

MST

Een interessante werkopdracht ligt nu op loopafstand! Wij zijn verhuisd naar Abtstraat 4, tel. 883927. Kom gerust langs voor meer informatie en een kop koffie. Ma. t/m vr. van 13.30 u. tot 16.30 u.

Agenda Tafelstraat 13

Ma. 30 nov.: 20.00 u., Toneelrepetitie.
Di. 1 dec.: 17.45 u., koorrepetitie. 20.00 u., Social & Cultural evening; twee gatsen uit Japan.
Wo. 2 dec.: 18.00 u., Yoga-groep A. 20.00 u. Spiritualiteit.
Do. 3 dec.: 18.00 u., Tafelen, kook en eet mee! Opgeven s.v.p. voor 16.00 u (215651). Om 20.00 u., Filosofieavond (na tafelen) over Friedrich Nietzsche.
Zo. 6 dec.: 10.30 u., Cellebroederskapel, brusselsestr. 38, door de poort. viering voorg. ds. Joen Drost, thema: Droom of profetie.
Voor een gesprek met een van de pastores: kom langs of maak een afspraak! tel. 215651.

STUDIUM GENERALE

In de maandelijkse serie "Het Hete Hangijzer". vindt op di. 1 dec. een forumdiscussie plaats over het opkomende nationalisme in Europa. Aanvang: 20.00 u., Café Diner De Andere Wereld, Ezelmart 15, Maastricht. Deelnemers zijn: dr. P.J.A Kapteijn, docent sociologie, U.v.A., dr. M.L.J. Karskens, docent sociaal-politieke filosofie, K.U.N., dr. U. Becker, docent politologie, U.v.A., dhr. P. Beek, voorlichter gemeente Maastricht.

Dagelijks vallen de symptomen van etnocentrisme en nationalisme in de media waar te nemen: rellen rond asielzoekerscentra in Duitsland,

Bulletin

gewelddadigheden in het GOS, burgeroorlogen in het voormalige Joegoslavië en in Somalië. In dit hete hangijzer willen wij ingaan op de oorzaken en de aanleidingen van deze opflakkingen van nationalistische sentimenten.

Wo. 2 dec.: 20.30 u., Löstheater, Achter de Barakken 31 A, Maastricht. **'La tristesse dure toujours'** - een voorstelling van Dansgroep BUTOH INFO. Deze voorstelling is een dansproductie waarbij de laatste woorden van Vincent van Gogh - 'De treurigheid houdt nimmer op' - als uitgangspunt dienen. Er wordt een verbintenis gelegd tussen Van Goghs woorden en Butohdans, een moderne Japanse dansvorm die is voortgekomen uit oude dans- en theatertradities. Het resultaat is een meditatieve voorstelling waarin tekst en dans samenvloeien en waarbij de concentratie van de tien dansers en de door lichteffecten gecreëerde sfeer zorgen voor spanning. Kaarten zijn uitsluitend te koop bij de kassa van het Löstheater. Reserveren is mogelijk: (043) 253933. Toegang: stud.: f 7,50 overigen: f 12,50.

Do. 3 dec.: 20.00 u., Collegezaal Nieuwenhof. **'Psychologie tussen dwang en heil: over gedragssturing'**. Lezing in de cyclus de psychologisering van de samenleving door Dr R. Abma, docent Algemene Sociale Wetenschappen, R.U.U. De psychologie heeft een bijdrage geleverd aan de secularisering van de samenleving en aan de bevrijding van het individu van maatschappelijke normen en waarden. Als gevolg hiervan is zijn eigen gevoelsleven opgewaardeerd. De persoonlijke keuzevrijheid heeft echter onzekerheid en verwarring veroorzaakt. Nu disfunctioneren niet langer kan worden geweten aan externe oorzaken, voelt men zich zelf verantwoordelijk voor zijn ongeluk. De psychologie vertoont meer en meer de neiging om die pas verworven verantwoordelijkheid over te nemen en zo de mens weer afhankelijk te maken van de psychologische norm.

LV&S

Atletiek wintertraining

Elke di. van 17.30-19.30 u. olv atletiekvereniging Kimbria. Plaats: sporthal de Geusselt. Sportkaart verplicht.

Bommen life

Wo. 16 dec. organiseert LV&S bewegen op muziek mmv de band "Get a grip" in sporthal Randwijck. Aanvang: 18.00 u. **Toegang is gratis! Iedereen is welkom.**

Kennismakingscursus hockey

Bij voldoende belangstelling start do. 3 december een gratis kennismakingscursus hockey olv R. Boersma. Tijd: 17.00-18.00 u. Plaats: sporthal Randwijck. Gratis voor sportkaarthouders. Cursusduur: 6 lessen. Inschrijven voor 27 nov. bij LV&S.

Paardrijcursus

Wo. 20 jan. '93 start een cursus paardrijden voor beginners olv de manege St. Michaël. Tijd: 17.30-19.00 u. Cursusduur: 8 lessen. Plaats: St. Michaëlsweg 17, Heugem. Kosten: f 110,-. Sportkaart verplicht. Opgeven bij LV&S.

Recreatief schaatsen

Voor sportkaarthouders bestaat de gelegenheid om tegen een gereduceerd tarief toegang te krijgen tot de publieksuren van de 400-meterbaan Glanerbrook in Geleen. Kommeaede. 45, tel 046-746988. Deze publieksuren zijn van maandag t/m zondag 10.00-17.00 u. en van maandag t/m vrijdag 20.00-22.00 u.

Skigymnastiek

Start: elke donderdag vanaf 12 november '92 t/m 25 maart '93 olv C. Nijland. Tijd: 18.30-19.30 u. Plaats: sporthal Randwijck. Sportkaart verplicht.

Zaalhockey mixed

Miv heden is het zaalhockey seizoen van start gegaan olv R. Boersma. Dit programma-onderdeel loopt t/m 31 maart '93. Dag: donderdag. Tijd: 17.00-18.00 u. Plaats: sporthal Randwijck. Sportkaart verplicht.

Jongleren in Maastricht

Elke wo. oefenen wij van 21.00-23.00 u. in een ruimte in Maastricht. Jongleer jij ook, of heb je interesse, bel dan voor info naar Miro 630601.

Schaatscie.

De studenten schaatscie. biedt RL-studenten de mogelijkheid om in groepsverband en onder begeleiding van een ervaren trainer te gaan schaatsen op de 400-meter baan te Geleen. Deze activiteit zal wekelijks op de woensdagavond van 20.00 tot 21.30 u. worden gehouden. Kosten: lidmaatschap f 17,50 en f 3,25 per entree vd baan (zonder sportkaart f 25,- resp. f 6,-). Info en aanmelding bij: Ellen, 619466 of Loek, 431459.

WETENSCHAPSWINKEL

De Wetenschapswinkel is een afdeling van de Dienst Studentenzaken die studenten de gelegenheid biedt hun onderwijsinspanningen te combineren met maatschappelijke dienstverlening. Bovendien doet men ervaring op met klantgericht werken. Geboden wordt verder o.a.: kantoorfaciliteiten en publiciteit voor het eind-rapport.

Informeel naar de volgende openstaande vraag:

Voor studenten GW: Evaluatie van het landelijk registratiesysteem, dat in Vrouwegezondheidscentra wordt gebruikt. Dit systeem werd ingevoerd om een beter inzicht te krijgen in de activiteiten van de Vrouwegezondheidscentra afzonderlijk en in het totale landelijke aanbod van activiteiten. De Wetenschaps-winkel zoekt een geïnteresseerde studen-

te die dit onderzoek als afstudeeronderzoek wil uitvoeren. Begeleiding is toegezegd. Meer info.: Iris Klootwijk, Wetenschapswinkel, Looiersgracht 14, tel: 883120/3529.

ECONOMIE

AIESEC-stageprogramma

AIESEC organiseert jaarlijks zo'n 5000 internationale stages. Ook voor een aantal Maastrichtse studenten is het mogelijk met AIESEC op stage te gaan. De deadline voor de nieuwe inschrijvingsperiode is op 4 december a.s. Voor meer informatie en inschrijving: kamer 0.086, tel.: 88 38 63

EAP

European School of Management/Ecole Européenne des Affaires, Paris EAP Presentation for RL-students on Monday, 14th December, 3pm in Room 2003 (Tongersestraat 53). For second year students and above: European Masters in Management
* three years - three countries
* totally international
* experience-orientated.

DOPE

Vragen, problemen of klachten? Kom naar het DOPE spreekuur voor economie-studenten. Donderdag 26 november van 13.00 tot 14.00 uur in de DOPE-kamer, Oud Gouvernement, kamer 0.203 of bek 043-883263.

WASO

Geïnteresseerd in facultaire aangelegenheden? Kom naar het WASO: Werkgroep AKTIEF STUDENTEN OVERLEG: 30 november, 07 december: telkens om 19.30 uur in kamer 0.069, TS53. Voor meer informatie: Freek Sanders, tel. 043-219026

EFM

Begin december
Datum is dus nog onbekend, maar gepland is een lezingendag voor financieringsmensen, m.m.v. enkele professoren, Robeco en Rabobank. Dit wordt georganiseerd door EFM-Mercurius en beleggingsstudievereniging Sigma.
09 december
Excursie Alfa naar de PTT in het kader van blok 1.2
17 december
Excursie Imperator naar Holland Casino Valkenburg. Je kunt alles vast verkennen voor het gala van Mercurius de volgende dag.
18 december
Kerstgala EFM-Mercurius (let op de affiches).
Lokatie is centrum Cocarde, een zalencentrum bij Casino Valkenburg. Entreekaarten dagelijks verkrijgbaar op TS53 van 12-2. Kosten f35,-. Tegen meerprijs van f27,50 is een galadiner vooraf mogelijk. Men kan zich met bussen laten vervoeren tussen Maastricht en Valkenburg; opstapplaatsen zijn voor pizzeria Da Giuseppe en cafe Metamoofoos. Bij aankoop van 10 of meer kaarten ontvangt u een aanzienlijke korting.
10/11 februari
Alfa organiseert tweedaagse excursie naar Amsterdam met bezoeken aan DNB en de Optiebeurs.
24-29 april
Alfa organiseert zesdaagse studiereis naar Budapest.
Kantooruren Imperator: woensdagen van 10.00 - 12.00 uur in k.0083.

GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN

Condoleantie

Met droefheid hebben bestuur, medewerkers en studenten van de Faculteit der Gezondheidswetenschappen kennis genomen van het overlijden van Judith Driessen, vierdejaars studente Milieugezondheidskunde. Wij wensen haar familie en vrienden de kracht om dit verlies te dragen.

Gezocht student-lid voor een blokplanningsgroep

Gezocht student-lid. Bij voorkeur 2e jaars.
Heb je graag een actieve rol in de ontwikkeling van het onderwijs? Meld je dan aan als studentlid voor een blokplanningsgroep. Blok Beleid en beleidsproces, bijeenkomsten maanden december en januari a.s. Voor meer informatie H. Lieverdink, vakgroep Beleidswetenschap, tel. 881696.

Eerstejaars doorstroomstudenten GVO

Dinsdag 8 december - 15.30 - 16.30 uur vindt een bijeenkomst GVO plaats in kamer 0.124, Deb 1, exclusief voor eerstejaars GVO doorstroomstudenten. Tijdens deze bijeenkomst wordt u door diverse coördinatoren geïnformeerd over trainingen en de organisatie van stages en wordt de mogelijkheid geboden kennis te maken met de leden van de vakgroep GVO. Eerstejaars Doorstromers worden met klem uitgenodigd bij dit informatie-uur aanwezig te zijn.

Agora

Na een moeilijke blokttoets, het nieuwe blok met frisse moed beginnen. AGORA helpt je daar een handje bij: Blok-opwarmingsborrel in Cafe Casjet op maandag 23 november om 19.30 uur, doen!

Internationale Aidsdag

Ter gelegenheid van de Internationale Aidsdag op 1 december, organiseert Agora een aidsweek. De volgende activiteiten worden aangeboden: maandag 30-11 om 19.30 uur opening door prof. dr. G.J.Kok aansluitend is er een film: "Susan's story" het vindt plaats op de TS 53 lk 0.090! Na afloop borrelen in cafe Casjet. -dinsdag 1-12, Wereld Aidsdag:

Symposium in het MECC aansluitend fakkeloptocht vanaf het station om 16.45 uur. - woensdag 2-12, Informatiemarkt in het Trefcentrum Un50. -donderdag 3-12, Feest in d'n Himmell, vanaf 21.30 uur swingen! Entree leden: f.2.50, niet-leden: f.5.00, er gaat f.2.50 per persoon naar de HIV-vereniging! Kom dus!! -vrijdag 4-12 Lezing en gelddonatie; Om 13.30 uur is er een lezing in de colloquiumkamer 0420 door dr Schrey (internist) en een presentatie door een student van een afstudeeronderzoek. Aansluitend overhandiging van de donatie aan de HIV-vereniging.

Reductieburo

Boeken: Roades 'Human Psychology' en Bernstein 'Physiology', zijn in herdruk, de datum van het opnieuw verschijnen is nog niet bekend.

Uitreiking diploma propaedeuse

Je propedeuse gehaald? AGORA en buro onderwijs organiseren de uitreiking ervan op woensdag 25 november om 17.00 uur in de blauwe zaal. M. van Dongen zal er spreken. Na afloop is er gelegenheid tot het nuttigen van een borreltje in het trefcentrum.

Stagiaires gezocht

De Commissie Intercollegiale Toetsing en de Raad voor de Kwaliteit van het AZM zoeken enthousiaste studenten BB die willen afstuderen op een onderzoek naar 'Terechtheid van verblijf van patiënten in een ziekehuis'. Een actueel en interessant onderwerp in een veelzijdige, dynamische werkring. De onderzoek(st)er komt in aanraking met vele facetten van de ziekenhuisorganisatie. Inlichtingen: J. Bomhof, stafbureau Patiëntenzorg, AZM, tel.: 877435.

Aan alle studenten GW en MGK

Betreft: indeling in onderwijsgroepen. Studenten kunnen vanaf de 4e periode niet meer van onderwijsgroep wisselen. Alleen in hoogst uitzonderlijke gevallen kan een voorkeur voor een tijdstip worden aangegeven. Indien mogelijk wordt met deze voorkeur rekening gehouden bij de indeling van onderwijsgroepen. Hiertoe dient men uiterlijk 4 weken voor aanvang (vóór 7 december) een schriftelijk verzoek te hebben ingediend bij Bureau Onderwijs. Na deze datum worden verzoeken niet meer ingewilligd.

Aan alle studenten GW en MGK

Op de publicatieborden hangen lijsten van de blokken van de 4e periode. Studenten die hier niet op voorkomen of onjuist staan ingedeeld dienen zich vóór 7 december te melden bij Bureau Onderwijs. Toine Voickrick, kamer 1.239.

ALGEMENE WETENSCHAPPEN

Roosters en blokboeken

Het rooster en de blokboeken voor de derde blokperiode kunnen vanaf maandag 23 november tijdens de reguliere openingstijden bij de balie worden afgehaald; maandag van 09.30-10.30 uur woensdag van 11.30-12.15 uur vrijdag van 11.30-12.15 uur Locatie: Kapoenstraat 2, begane grond Eveneens bij de balie verkrijgbaar: de gecorrigeerde versie van de studiegids.

RECHTSGELEERDHEID

Balietijden Bureau Onderwijs

Maandag t/m vrijdag van 10.15-11.15 uur en van 14.15-15.15 uur. Op maandagavond is de balie ook geopend van 20.00-21.00 uur.

Let op:

Op de woensdagen 25.11.1992, 02.12.1992 en 09.12.1992 is de onderwijsbalie 's ochtends gesloten in verband met een cursus waaraan alle medewerkers van het Bureau Onderwijs zullen deelnemen. Op de genoemde data zal de onderwijsbalie wel 's middags geopend zijn.

Spreekuur Bureau Internationalisering

Het Bureau Internationalisering van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid deelt mede dat met betrekking tot het spreekuur de volgende verandering zal plaatsvinden (met ingang van 30 november a.s.): Maandag 10.15-11.15 uur, dinsdag 10.15-11.15 uur, donderdag 10.15-11.15 uur. De studenten worden verzocht zich aan deze dagen en tijden te houden!!

Aanmelden blok 3 dagopleiding

Vanaf 2 november 1992 zijn de aanmeldingsformulieren voor blok 3 verkrijgbaar aan de balie. Uiterste inleverdatum is 30 november 1992.

Aanmelden blok 2 avondopleiding

Vanaf 2 november 1992 zijn de aanmeldingsformulieren voor blok 2 verkrijgbaar aan de balie. Uiterste inleverdatum is 30 november 1992.

Colleges en lezingen

27.11: college Overheid 11.00-13.00 uur Collegezaal Jezuitenklooster
01.12: college Overheid 08.30-10.30 uur Collegezaal Jezuitenklooster
02.12: college Recht, markt en staat 13.30-15.30 uur Collegezaal Jezuitenklooster
04.12: college Overheid 11.00-13.00 uur Collegezaal Jezuitenklooster
08.12: college Overheid 08.30-10.30 uur Collegezaal Jezuitenklooster
09.12: college Belastingrecht voor particulieren door A. Thomassen 09.00-11.00 uur Statenzaal Oud Gouvernement. Onderwerp: Loonbelasting.
09.12: college Recht, markt en staat 13.30-15.30 uur Collegezaal

Copyshop Delnoy

max. **8** ct.

Zelf kopiëren?
Zonde van uw tijd!

Indien gewenst verzorgen wij uw kopiewerk (+ complete afwerking) zonder toeslag! Alles met kwaliteitskopie's, vakkundig verzorgd en stipte leveringsafspraken!

onder één dak:
Drukkerij
Lichtdrukkerij
Copyshop
Laserkleurkopie
enz.

Abtstraat 23 043-219455* 6211 LS Maastricht

Statistiek 2.2 toets 11 januari 1993

LIMBURG COLLEGE organiseert i.s.m. EFM-Imperator

4 avonden BIJLES STATISTIEK 2.2. en wel op do.10 en 17 dec.; ma.4 jan. en do.7 jan.93 te Maastricht.

Kosten f.195,- in totaal.

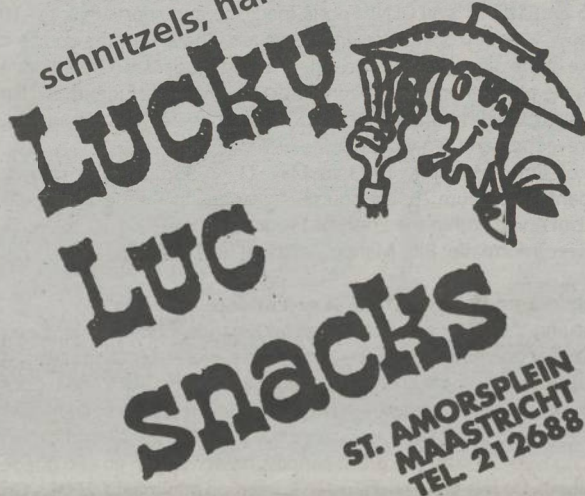
Aanmelding:

Limburg College, Drs. S.J.M.Brouwers

Gloriët 9, 6247 BB Gronsveld, 04408-2675

of bij Onderwijszie EFM-Imperator, k.0083.

Wist je ook dat wij aparte meeneemmenu's hebben zoals diverse schnitzels, halve haan, etc.

U wilt een RIJBEWIJS

7 theorielessen en computertoets, leerboek en examenaanvraag: f140,-

Praktijklessen in Volkswagen Golf

GARANTIE

Door ons stappenplan en het houden van proefexamens, wordt u optimaal voorbereid en vertrouwd gemaakt met uw rijexamen.

Indien u voor het proefexamen slaagt, doch niet voor het eigenlijke examen, bieden wij u de mogelijkheid tot een gratis herexamen. Tevens Uw adres voor spoedcursus en motorrijles.

VERKEERSCHOOL 'CHRISTOFFEL'

Gerckenshaag 33, 6228 EL, Maastricht. tel. 043-611315

Oké, het is waar, uiteindelijk moet je het zelf doen, maar met de vakkennis en de sfeer van

AUTORIJSCHOOL R. ten BRINK

Op weg naar je Rijbewijs

- * -Lessen in VW Golf
- * -Volgens nieuwe rijprocedure
- * -Verantwoord en doordacht fasenplan
- * -Examengarantie
- * -f 37,50 voor 60 minuten

Telefoon 043-613426

Ook voor theorie en spoedcursussen

SOCIALE WETENSCHAPPEN

ACADEMISCHE BOEKHANDEL

MAASTRICHT

Bouillonstraat 12

043 - 88 30 15

KAMERBURO

stichting studenten-huisvesting maastricht

Het kamerbureau is op do 26 en vr 27 november gesloten i.v.m. verhuizing naar het Keizer Karelplein 12. vanaf 30 november weer geopend!

GRIEKSE EETHUIS

nellas

DE BETERE GRIEKSE SPECIALITEITEN

Menu's vanaf:
f 9,50 tot f 24,50

Gefrituurde visjes

Gegrilde makreel en forel

Geopend 17-22 uur
Dinsdags gesloten

Alex. Bultman 61
Maastricht. Tel. 043-215358

Boekhandel

DE TRIBUNE

Kapoenstraat 8

6211 KW Maastricht

Telefoon (043) 251978

literatuur

Autorijschool Dorsers

Spoedcursus fl. 1.200,- incl. theorieboek, examen en examenrijden.

Bel nu voor een afspraak tel. 046-377738

b.g.g. 06-52981362

Ook uitermate geschikt voor diegenen, die al op examen zijn geweest

DE BOEKEN BIJ BERGMANS

BOEKHANDEL Bergmans

NIEUWSTRAAT 9, 6211 CR MAASTRICHT, TEL.: 210825

Café Intermezzo

Tongersestraat 19
6211 LL Maastricht
Tel. 043 - 257866

Keuken open van 12.00 tot 24.00 uur

Ook voor een snelle lunch

Openingstijden: van 9.00 's morgens tot 2.00 uur 's nachts
Woensdag gesloten

ECS - Economische Computer Service
Bombeydaal 16 6228 GT Maastricht

Tel. 043 - 614.699

ECS 386-SX 33 Color

- 80386-SX 33 MHz, Landmark 2.0 = 42
- 1 MB geheugen, max: 16 MB on board
- 3.5" 1.44 MB floppy disk drive
- 40 MB Seagate harddisk, 22 ms, IDE
- 2 serieel, 1 parallel, 1 game
- 512 kB VGA-kaart, 1024 x 768 x 16
- Mini-Tower, 200 Watt, met display
- extended AT keyboard, 101 keys
- Color SUGA Monitor 1024 x 768 0.28
- Muis, tekenprogramma en toebehoren

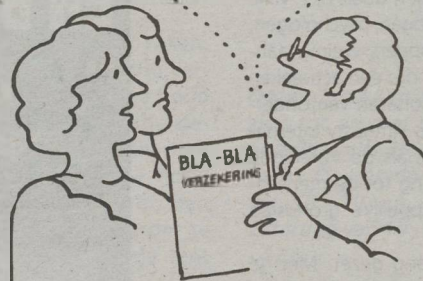
1.895,- INCL. BTW

ook 386-DX en 486-DX in elke gewenste configuratie leverbaar

- 4 MB geheugen-uitbreiding ipv 1 MB, **meerprijs 200,- incl btw**
- 80 MB harddisk, 16 ms, ipv 40 MB, **meerprijs 100,- incl btw**
- 105 MB harddisk, 16 ms, ipv 40 MB, **meerprijs 200,- incl btw**

ECS is geopend, 7 dagen per week van 9.00 tot 21.00 uur, maar alleen na telefonische afspraak. ECS geeft 1 jaar garantie!

PENSIOENOPBOUW DIE NIEMAND IETS KOST?

(...) bla bla

denken aan de toekomst voor later met een minimale premie voor een belastingvrij gebeuren nu en straks mevrouw meneer dus nu overal van genieten en straks absoluut een gigantisch rendement bla bla (...)

Intelligente mensen kiezen nog steeds liever voor een advies van het Pensioenbureau van Pro Civibus

pro civibus

Pensioen, de hoogste graad in zekerheid voor academici en HBO-ers

Amsterdam
020-570 82 08
Stadhouderskade 140

Groningen
050-18 41 14
Spilsluizen NZ 11

Bulletin

Jezuitenklooster

09.12: college Bedrijf en Nederlands en Fiscaal Recht door R. de Groot 16.00-18.00 uur Collegezaal Jezuitenklooster

15.12: college Overheid 08.30-10.30 uur Collegezaal Jezuitenklooster

16.12: college Recht, markt en staat 13.30-15.30 uur Collegezaal Jezuitenklooster

16.12: college Fiscaal Vennootschapsrecht 14.00 uur Collegezaal Nieuwenhof

18.12: college Overheid 11.00-13.00 uur Collegezaal Jezuitenklooster

Cursus Vrouwelijke Loopbaanontwikkeling

De cursus Vrouwelijke Loopbaanontwikkeling start weer in het voorjaar van 1993. Deze cursus is in principe bedoeld voor 4e-jaars studenten, die dan ook voorrang krijgen bij de aanmelding. Geïnteresseerden kunnen zich in november/december 1992 aanmelden bij Marie-Louise Schreurs, dient O&O, tel. 881133.

Keuzeblok Homoseksualiteit en recht

Op zes woensdagmiddagen vanaf 13 januari 1993 wordt aan de Universiteit Utrecht weer het keuzevak HOMOSEKSUALITEIT EN RECHT gegeven: discriminatie-bestrijding, partnerschap, ouderschap. Inlichtingen en aanmelding bij dr. mr. Martin Moerings (Strafrechtswetenschappen Utrecht, 030-537132/7125) mr. Astrid Mattijssen (Homostudies Utrecht, 030-534779) of mr. Kees Waaldijk (Publiekrecht RL, 043-883231). Voor RL-rechtenstudenten geldt het vak als een half blok, maar in overleg met laatstgenoemde kan het vak tot 8 punten worden uitgebreid.

Fietsers opgelet!

I.v.m. klachten van overlast voor de omwonenden heeft de faculteit een vriendelijk doch dringend verzoek de fietsen niet meer aan de voorkant van de Nieuwenhof te plaatsen. Op de parkeerplaats van de Nieuwenhof is meer dan genoeg plaats om de fietsen te stallen. Bij voorbaat dank voor de medewerking.

Rokers opgelet!

In de koffiekelder van het Oud Gouvernement geldt een ABSOLUUT ROOKVERBOD.

Persbericht over PIOOM Prijs

De PIOOM Stichting looft in 1993 de PIOOM prijs uit voor de beste studie naar de oorzaken van mensenrechtenschendingen, de PIOOM Award. Voor student-inzenders is een afzonderlijke Junior Award in het leven geroepen. PIOOM beoogt met deze prijzen wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van mensenrechtenschendingen te stimuleren. Inzendingen dienen uiterlijk 1 april 1993 binnen te zijn. De PIOOM Award is in 1991 voor het eerst toegekend aan Dr. Helen Fein (Harvard) voor haar studie 'Genocide: A Sociological Perspective'.

PIOOM is in 1988 opgericht ter bevordering van 'Projecten Interdisciplinair Onderzoek naar Oorzaken van Mensenrechtenschendingen'. Achterliggende gedachte is dat verhoogd inzicht in de oorzaken, omstandigheden en relevante factoren kan bijdragen tot preventie van mensenrechtenschendingen. Waarom worden in het ene land de mensenrechten op grove wijze geschonden terwijl dat in een ander land met een vergelijkbaar economisch, politiek klimaat niet het geval is? Welke instituten zijn er bij betrokken? Welke functionarissen doen het 'vuile werk'? Aan deze en soortgelijke vragen is door sociologen, psychologen, antropologen, politicologen en andere wetenschappers weinig aandacht besteed. Dat is merkwaardig, omdat het gaat om een actueel en maatschappelijk uiterst relevant thema. Met de resultaten van onderzoek kunnen immers mensenrechtenorganisaties als Amnesty International maar ook intergouvernementele organisaties als de Verenigde Naties hun voordeel doen. Het beleid met betrekking tot de mensenrechten zou meer dan tot nu toe op wetenschappelijke grondslag gebaseerd kunnen worden.

PIOOM heeft inmiddels een aantal projecten in gang gezet. Met de PIOOM Award wordt beoogd het onderzoek in brede kring te stimuleren.

Inzendingen voor de PIOOM Award 1993 dienen betrekking te hebben op een van de twee volgende vragen. 1) Door welke factoren worden ernstige mensenrechtenschendingen in de hand gewerkt respectievelijk tegengegaan? 2) Wat is de optimale strategie voor mensenrechtenorganisaties ter bestrijding en preventie van mensenrechtenschendingen? De jury bestaat uit deskundigen op het gebied van mensenrechten en staat onder voorzitterschap van prof. dr. Adriaan Dorresteyn (Open Universiteit).

Het reglement voor de PIOOM Award is verkrijgbaar bij PIOOM, per adres COMT/LISWO, Rijksuniversiteit Leiden, Wassenaarseweg 52, 2333 AK Leiden.

JiB-agenda

09.12: in het kader van de blokken Zakenrecht en Bedrijf organiseert JiB in bedrijf een excursie naar advocatenkantoor Nauta Dutilh te Rotterdam. Opgeven tussen 09.00-11.00 uur in kaner 1.053. Kosten fl. 5,00.

17.12: Bedrijvendag (nadere informatie volgt).

Ouranos-agenda

16.12: Merry X-mas party.

29.01: Wintersportreis naar Reith im Alpbachtal; fl. 715,- p.p. incl. skipas, skihuur, verblijf op basis van halfpension, skiles. Inschrijven tijdens de spreekuren.

Ouranos heeft spreekuur op ma-di-do-vr van 12.30-13.30 uur in de typekamer. Ons telefoonnummer is 043-883071.

De Stichting MIC is op zoek naar een nieuw bestuurslid voor de congresperiode 1993-1994. Studeer je geneeskunde en lijkt het je leuk een congres te organiseren, neem dan contact op met Eline Tiems (tel. 634159) of Iris van Gestel (tel. 217658).

Co-schap Bedrijfsgezondheidszorg.

Voor 6e jaars geneeskunde studenten zijn er nog enkele stagemogelijkheden Bedrijfsgezondheidszorg in de periode van 18-1 t/m 5-2-93 (Helmond en Heerlen), en 8-3 t/m 26-3-93 (Helmond). Info: Carel Thijs, tel. 882389.

MFV REFLEX

Commissie Tropen van MFV Reflex organiseert een lezing, waarin vrouwenbesnijdenis van verschillende kanten wordt belicht. Tevens wordt er een film vertoond. De lezing vindt plaats op woensdag 2 december van 15.30-17.30 uur in de blauwe zaal (UNS 50). Entrée leden f 1,-; niet-leden f 1,50.

FISEM

De FISEM zoekt namen en adressen van oud-bestuursleden in verband met een receptie ter ere van haar tweede lustrum. Heeft u ooit in het bestuur gezeten van FISEM of kent u een oud-bestuurslid wilt u dan contact opnemen met: Marjon Dresens, St. Teunisgang 42b, 6211 AR Maastricht, tel. 043-212961.

Medelingen van Bureau Internationale Betrekkingen

GRATIS CURSUS IN ZWEDEN! Sports medicine and sports injuries. 10 week course at Linköping University Sweden. The aim of the course is to make professionals within health care and students in health care studies, i.e. physiotherapists, medical doctors, medical students in their final years, specialist nurses, teachers in sports, aware of sports injuries, their prevention and rehabilitation.

Period of time: March 1, 1993 to May 31, 1993, full time studies. Participants: maximum 25. The course is arranged by the Health University of Linköping within the Erasmus programme.

Voor meer informatie: BIB, Marion Aarts, tel. 881524.

Een werkkamp in Oost-Afrika is een andere vakantie

De Stichting Vrienden van Kathonzweni/Oeganda Comite organiseert deze zomer opnieuw vrijwilligerskampen in Kenia en Oeganda. Doel is wederzijds begrip kweken tussen Nederlanders en Afrikanen door gedurende vier weken samen te werken aan een project en het dagelijks leven met elkaar te delen. Voorwaarden voor deelname: leeftijd tussen 18 en ongeveer 35 jaar, een groot aanpassingsvermogen en een goede gezondheid. De reis- en verblijfskosten komen op minimaal f 2500,-. Op 19 december wordt er een informatiedag gehouden. Voor verdere informatie: Jose van El, tel. 020-6208143. Opgave voor de informatiedag kan ook op dit nummer, graag voor 12 december.

BINNENKORT MET BLOND HAAR EN BLAUWE OGEN?

Biotechnologie werkt aan de ontwikkeling van dierlijke superrassen. Wat bij mensen verfoeid wordt moet bij dieren maar kunnen. De waanzin van haarloze varkens en schubloze forellen die zo de pan in kunnen. Biotechnologen beloven koeien met gouden horens maar hun maaksels hebben tot nu toe vooral te kampen met ernstige welzijnsproblemen: pootgebreken, maagzweren en onvruchtbaarheid. Daarom is de Dierenbescherming tegen. Wilt u meer weten, bel dan **070 - 3 423 423** voor alle informatie over de gevaren van biotechnologie. Steun ons op giro 25685 o.v.v. "campagne biotechnologie" of word lid voor f 36,- per jaar.

Postbus 85980
2508 CR Den Haag

Telefoon
070 - 3 423 423

BK66

Agenda

donderdag 26 november

Holiday on Ice, MECC, 20.00

Psych.gedragssturing, lezing, Nieuwenhofzaal, 20.00

Speculaasconcert, Maastr. Salon Orkest, Vrijthoftheater, 20.15

Lood om oud ijzer, spel Kiek Wishaupt, Kruis v Bourgondië, 20.30

Rivier stroomt door, dans, Lösswerkplaats, Löss Theater, 20.30

vrijdag 27 november

Holiday on Ice, MECC, 20.00

Messiah, Studium Chorale, Vrijthoftheater, 20.15

Lood om oud ijzer, spel Kiek Wishaupt, Kruis v Bourgondië, 20.30

Rivier stroomt door, dans Lösswerkplaats, Löss Theater, 20.30

zaterdag 28 november

Holiday on Ice, MECC, 14.00, 17.15 en 20.30

Lalo/Saint-Saëns/Milhaud/Berlioz, LSO-concert, Vrijthoftheater, 20.15

Lood om oud ijzer, spel Kiek Wishaupt, Kruis van Bourgondië, 20.30

Rivier stroomt door, dans Lösswerkplaats, Löss Theater, 20.30

zondag 29 november

Holiday on Ice, MECC, 12.30 en 16.15

Literair matinee met Tom Lanoye, Arcadia, 14.30

XXe eeuwse Am. muziek, Delta Ensemble, Intropodium, 15.30

Concert harm. Wilhelmina, Muz. dram.prod., Vrijthoftheater, 20.15

Rivier stroomt door, dans Lösswerkplaats, Löss Theater, 20.30

maandag 30 november

Bartok/Sjostakowitsj, Orkest cons. Maastricht&Antwerpen, Vrijthoftheater, 20.15

dinsdag 1 december

Sphinx debat wedstrijd, Andere Wereld, 20.00

Reizend muziekgezelschap, kamermuziek, Redoute, 20.15

Benefietconcert Wereld aidsdag, Mathilde Santing, Bennie Neijman, Paul Haenen e.a., Stadsschouwburg, 19.45

woensdag 2 december

Lunchpauzeconcert, Redoute, 12.30, Hans Eysackers

La tristesse durera toujours, Butoh dansstheater Leonore Welzin en Theo Janssen, Löss Theater, 20.30

Limburgs Concertkoor en het LSO, programma met muziek van Verdi, Honegger, Brahms, Augustijnerkerk, 20.00

Exposities

Johan Broekema, reductie glazuren, **Joop Cromvoets**, houtgestookt steengoed, **Natascha Rieter**, vogels, **Siegfried Tot op het bot**, expositie over het werk van de preparateur, Natuurbhistorisch museum Maastricht, De Bosquetplein 6-7, Ma t/m vr 10-12.30, 13.30-17, za en zo 14-17

Muntomloop in Limburg, Bonnefantenmuseum, 7 okt. t/m 10 jan. Di t/m vr 10-17, Za, zo en feestdagen 11-17

Eigentum Himmelreich, Imi Knoebel, Bonnefantenmuseum, 7 okt. t/m 10 jan. Di t/m vr 10-17, Za, zo en feestdagen 11-17

Marta Jedrysko, schilderijen, Galerie Fab, Brusselsestraat 80 Maastricht, 7/11 tot 14/12 1992, Do 16-20, vr t/m zo 13-17

Sbunyam, recent werk, 31/10 t/m 21/12 1992, Contempo, Galerie Maastricht, Rechtstraat 96, do t/m zo 12-17 uur

De drie musketiers, schilderijen, Galerie vd Besselaar, Tafelstraat 6a Maastricht, 28-11-92 t/m 4-1-93 vr t/m ma 13.00-17.30 en na afspraak

Fokko Rijkens en Reinoud Kuipers, Groningse figuratieven expositie Galerie Artisan, Grote Gracht 43, Maastricht, 28-11 t/m 30-12-92 di t/m za 13.30-17.30 en volgens afspraak

Luske, schilderijen, Galerie Simera-Signe, Bogaardenstraat 40b, 20-11 t/m 24-12-92, wo t/m za 13.30-17.30

Momentum, fototentoonstelling "mens en werk", Gouvernement 17 dec t/m 5 feb

Film

Speelweek 26 november t/m 2 december

Filmbuis Lumière, Bogaardenstraat 40b

Sweet Emma dear Böbe, 20.00 (behalve ma)

Aleksandr Nevski, 20.30

Five girls and a rope, 22.00

Le charme discret de la bourgeoisie, do, vr en za 23.00

Het doodde de wolken, ma 19.30

Cinema Palace, Wyckerbrugstr.

Basic instinct, dag, 18.00

1492, dag, 18.00

Boomerang, dag, 14.30 en 21.30 (behalve za om 14.30)

A League of their own, dag, 14.30 en 21.15

Belle en het beest, dag 14.30, 19.00 en 21.30

Sister Act, za 14.00

Mabi, Kleine Gracht 24A

Strictly ballroom, Wo t/m vr en zo 21.15, vr en zo 18.30, za 14.30 en 19.45, zo en wo 14.30

Patriot Games, dag, 21.15 (behalve wo), za, zo en wo 18.30

Housesitter, dag, 21.15, vr, za en zo 18.30, za, zo, wo 14.30

Unforgiven, dag, 21.15, vr, za en zo 18.30, za, zo en wo 14.30

A kiss before dying, dag, 21.15

Single white female, za 22.00

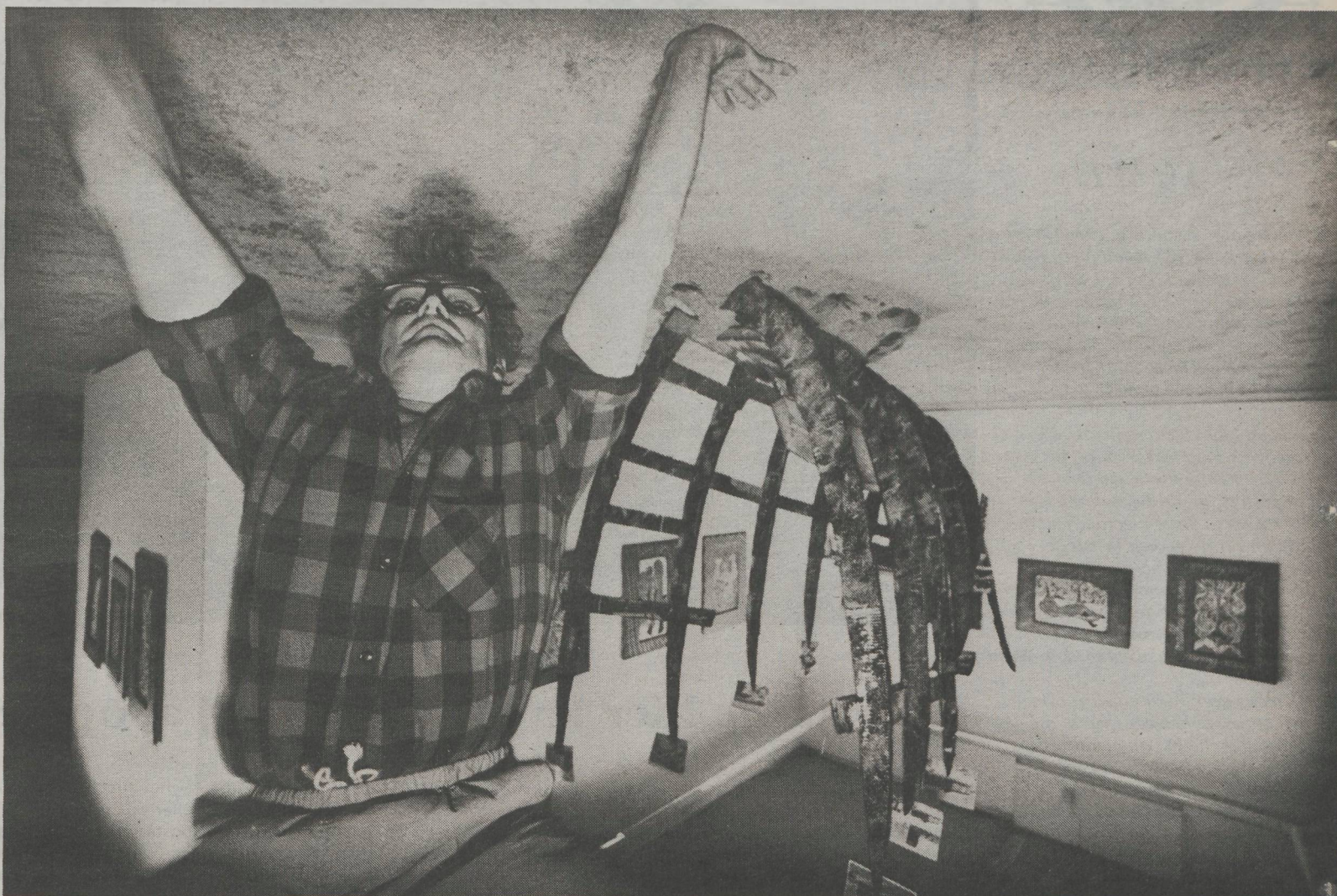
Cine "K", St. Bernardusstraat 13

Howards End, dag, 20.30

GENEESKUNDE

Stichting Medisch Interfacultair Congres (MIC) zoekt nieuw bestuurslid.

Overwintering in Tocha

Luc Souren laat zich vooral inspireren door verhalen die de ronde doen in zo'n klein Portugees dorpje (foto Nelis Tutkey)

Portugal, het land van overbelichte witte huizen in een lome middagzon, gedichten van Pessoa, de Taag, weemoedige klanken van de fado en een gemoedelijke sfeer. Een land waarin het caféleven wordt beheerst door een luidkeels brullende televisie die vanaf eenzame hoogte aandacht vraagt, van 's morgens vroeg tot diep in de nacht. Het land van bica's, die je bloed spontaan doen stollen van schrik na de eerste slok, maar ook van het drankje estubal, dat weer voor een flukse doorstroming van datzelfde bloed zorgt. En niet te vergeten, Portugal als land van zee, oceaan, kust en vissers. Heel vreemd is, dat er maar twee meningen over het land circuleren. Of je vindt Portugal afschuwelijk in al haar stoffige armoedigheid en vergane glorie, of je bent helemaal weg van de gemoedelijkheid en toegankelijke mentaliteit.

Beeldend kunstenaar Luc Souren is duidelijk iemand uit die laatste categorie. Al een aantal jaren trekt hij voor drie maanden naar Portugal, het liefst om te overwinteren. Het enige dat hij uit Nederland meeneemt is verf. Al het andere materiaal dat hij nodig heeft, vindt hij rondom Tocha, een klein vissersdorpje ergens in Noord-Portugal. Door de beperkte omstandigheden ter plekke heeft hij een eigen techniek ontwikkeld. Aangespoeld wrakhout is het basismateriaal. Daarin snijdt, kerft en kapt hij reliëfs die vervolgens afgedrukt worden op doek.

Een impressie van wat een kunstenaar zoal kan bezighouden tijdens zo'n overwintering, geven de twaalf houtdrukken op canvas, die momenteel te zien zijn in galerie Wolfs. Luc Souren heeft zich vooral laten inspireren door verhalen die de ronde

doen in zo'n klein Portugees dorpje. Een triest verhaal is "Os immigrantes". Een vreemde combinatie van een groot hoofd met een huis erop geeft nog een laatste schreeuw voordat het verzuipt. Omdat er zo weinig werk is in Portugal, vertrekken veel mensen naar Zwitserland. Daar werken en sparen ze zich te pletter om na twintig jaar terug te keren en een grote villa te bouwen. Daar willen ze hun oude dag dan doorbrengen omringd door kinderen en kleinkinderen. Helaas werken ze voor een droom die niet opgaat. Hun kinderen leiden een eigen leven en hebben geen boodschap aan die grote-familie-ivilla-droom van hun ouders.

Een ander treurig verhaal is dan van "Encarnacao" (wedergeboorte). Een donkere vrouwenfiguur zit met kaarsrechte rug langs de rand van een weg. Naast haar

staat een spook dat iets wil zeggen, maar zij hoort niets. Het is het verhaal van een vrouw die haar man en zoon binnen een week verloor en sindsdien geen woord meer sprak. Die zoon kwam overigens door een klein foutje aan zijn einde. Hij had geld nodig en eiste dat van zijn moeder, die weigerde. Om haar van gedachten te doen veranderen, deed hij alsof hij zich wilde ophangen. Hij deed dat zó levensecht, dat hij zich daadwerkelijk verhing.

Om niet helemaal mistroostig te raken, zijn er ook vrolijke verhalen. "Vinho verde" was de naam van een prachtige hond die groenig van kleur was, regelmatig stenen at en met de kunstenaar meeliep als die boodschappen ging doen. De hond stopte echter iedere keer weer bij een bosrand en weigerde een poot verder te lopen. Hij wachtte tot zijn baasje met

boodschappen terug was. De hond is eeuwigd met ankers in plaats van poten. Alle verhalen zijn heel direct en recht voor zijn raap in heldere kleuren weergegeven. Een soort visserspoëzie, waar ook de typische omlijsting aan meewerkt. Die golft namelijk om het kleurige canvas en heeft hier en daar zelfs reliëf in de vorm van goud- en zilverkleurige golven.

Marianne van der Bolt

De houtdrukken van Luc Souren zijn nog te zien tot en met zondag 29 november in galerie Wolfs, Hoogbrugstraat 69 in Maastricht. De openingstijden zijn: donderdag van 18 - 20 uur, vrijdag van 14 - 18 uur, zaterdag van 10 - 17 uur en zondag van 13 - 17 uur.

Conservatorium brengt het onbekende Oost-Europa

Verder kijken dan je eigen instrument lang is, en podiumervaring. Beginnende musici kunnen er niet genoeg van meekrijgen. Daarom organiseert het Maastrichtse conservatorium voor de tweede keer een zogenaamd "jaarproject". Was vorig jaar het thema 'expressivisme', dit seizoen (tot en met begin juli 1993) worden er in totaal 38 lezingen, films maar vooral concerten rond het thema Oost-Europa gegeven.

In de laatste week van mei '93, als Maastricht vanwege de vierde Europese Biënnale het cultureel middelpunt is voor 120 Europese kunstacademies en hun 5000 studenten, is er zelfs een Oost-Europa muziekfestival. In die week zijn er elke avond gratis concerten.

Landen als Polen, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Roemenië en de voormalige DDR en Sovjet-Unie zijn toegankelijk geworden", vertelt projectcoördinator Harrie van den Elsen. "Componisten uit deze landen kunnen nu vrijuit reizen. Ze kunnen gewoon met ons communiceren en ons werk toesturen en znodig zelfs hier

heen komen. Iets wat voorheen onmogelijk was."

Uit het project zal blijken dat er heel wat interessante muziek te bespeuren valt in het voormalige Oostblok. "Het jaarproject is daarom eigenlijk een soort ontdekkingsreis door de twintigste-eeuwse Oost-Europese muziek", vertelt Van den Elsen. Naast de klassieke en overbekende componisten als de Hongaar Bartok en de Rus Sjostakovich worden namelijk ook werken vertolkt van collega's die minder naam hebben gemaakt. Met componisten als Oginsky en Katzer probeert het conservatorium de nieuwsgierigheid van publiek en musici te prikkelen.

Laatstgenoemde componist uit de voormalige DDR komt zelfs persoonlijk naar Nederland om de studenten te helpen met het instuderen van zijn stukken. Daarnaast geeft hij eind mei een lezing over zijn ervaringen met het componeren in de voormalige DDR en het hedendaagse Duitsland.

De uitvoerenden van het project zijn voor het grootst gedeelte Maastrichtse conser-

vatoriumstudenten. Hier en daar krijgen ze versterking van hun docenten. Dat veel van hen van Oost-Europese afkomst zijn komt daarbij extra goed uit.

Twee grepen uit het programma: een concert door het Conservatorium Symphonie Orkest in samenwerking met het conservatorium te Antwerpen op 30 november in het Theater aan het Vrijthof, en een concert in het conservatorium voor viool en piano op 10 december. In het Vrijthoftheater wordt een altvioolconcert van Bartok gespeeld dat de componist zelf als "ongemakkelijk en onspeelbaar" kwalificeerde. De Engelse altviolist Primrose, voor wie het stuk geschreven was, heeft er, gelukkig voor de soliste van die avond, hier en daar wat aan gesleuteld om het wat toegankelijker te maken. Het andere stuk op die avond, de 8e symphonie van Sjostakovich, is uit 1943.

Het concert op 10 december voor viool en piano bestaat geheel uit werken van Poolse componisten. Eén van hen, de beroemde pianist Paderewski, was in 1919 zelfs een jaar lang president van Polen, de eer-

ste van de pas onafhankelijk geworden staat. Van Penderecki wordt een zeer opmerkelijk stuk gespeeld. Het gaat om drie zogenaamde "miniaturen", geschreven in 1960. Tezamen beslaan ze slechts vier minuten. Daarom is er daarna nog ruim de tijd voor een laat-romantisch werk van Szymanowski uit 1904 en een recitatief en arioso voor viool van Lutoslawski uit 1951.

Het hoeft niet alleen bij het beluisteren van de Oost-Europese cultuur te blijven. Er kan ook naar gekeken worden. In Lumière zullen ter ondersteuning van het project vier films uit het voormalige Oostblok een beeld geven van de sfeer waarin de muziek ontstond.

Chris van der Grinten

Voor houders van een studentenpas is de toegang tot de concerten in het conservatorium gratis. Een programma van het gehele Oost-Europaproject is verkrijgbaar bij H. van den Elsen, 043-466680/81.

Geur

Ik sloot de vorige column af met een zinsnede als 'De gebakken lucht begint nu te stinken'. Nadat ik het stukje ter redactie had afgeleverd dacht ik hier nog eens wat verder over. De beeldspraak lijkt wel aardig, maar na enig gepeins kwam ik tot de conclusie dat dit helemaal geen beeldspraak hoeft te zijn!

Gebakken lucht kan namelijk ook in werkelijkheid erg lekker zowel als erg vies ruiken. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat Nederlanders bijvoorbeeld in grote meerderheid de lucht van versgebakken brood het allerbeste vinden.

Maar nou moet je niet denken dat een of andere cosmetica-reus een parfum op de markt brengt waarmee je verse croissantjes in je decolleté sproeit. Want zó werkt het niet.

Ieder mens heeft haar eigen voorkeur voor luchtjes. Ik heb een vriend die regelmatig de lucht van een woeste Bretonse rotskust over zich verstuift. Althans, dat is de associatie die ik bij hem krijg. Anderen vinden die eau de toilette misschien naar gierput stinken. Geur is dus iets subjectiefs en onverwachts. Zo lag ik gisteravond in bed, en in dat grijze gebied tussen waken en slapen flitsste ik in enkele krankzinnige associaties naar de grijze tegelvloer van de keuken van het huis waar ik als kleuter woonde. Behalve beelden (een houten keukentrapje, een ouderwetse centrifuge die leek op een gepolitoerd vuilnisvat) hoorde daar een geur bij. Opeens was ik weer kláárwakker: wat was dat verdikkie voor een geur? Die had ik sinds mijn vijfde jaar niet geroken!

De vissige, wat muffe geur van... van wat? Gebakken uien, aardappelpuree, en...?

Eensklaps realiseerde ik het me: mijn oma stond bij ons in de keuken stokvis klaar te maken.

Vanochtend op de vakgroep even getoetst of anderen ook de geur van stokvis kennen. Stokvis, dat is toch gedroogde kabeljauw die je eerst eens twee dagen moet laten weken voordat je er een afgrijselijk stinkend gerecht van maakt? Uist één van de vakgroep-senioren te vinden. Anderen kenden de delicatesserie niet eens. Bestaat stokvis nog? Zijn er mensen die het bereiden? Staan er recepten voor in het kookboek? Wat zou er met me gebeuren als ik besloot om van het weekend een stokvis-bacchanaal aan te richten? Zou ik definitief naar mijn jeugd terugflitsen? Waarom heb ik überhaupt deze herinnering ergens daarboven in die grijze cellen opgeslagen? Hoe belangrijk is deze kennis nog?

Voer voor psychologen. Het lijkt mij dat er een superdiscipline 'geurpsychologie' moet bestaan die dit soort vraagstukken kan oplossen. Aan onze universiteit is een geurpsycholoog echter vooral nog ver te zoeken. Misschien een aardige afstudeerrichting binnen de toekomstige studie psychologie. Ik geloof dat ik me daar onmiddellijk voor zou inschrijven. Dan zou ik ook eindelijk oplossingen kunnen zoeken voor het vraagstuk waarom sommige zuetende mensen zo overheerlijk kunnen geuren, terwijl het zuet van anderen associaties van een varken met diarree oproept. Verkeerd gegeten, of ligt het aan mijn neus? Wie weet, moet ik toch maar een eau de toilette 'Stokvis Spécial' op de markt brengen.

„Wat jullie hier leren, wisten wij al op de HBS”

„H hebben jullie wel eens de bloeddruk bij iemand anders gemeten?”, vraagt de student geneeskunde. „Neeeee”, roept de gemiddeld vijftig jaar oude onderwijsgroep. „Lijkt jullie dat leuk om te doen?”, probeert de student blij. „Jaaaaa”, blèrt de groep. „Zullen we het dan maar eens proberen?”, vraagt Ome Willem. „Jaaaaaaaaa!!!!”, joelen de uitgelaten grijsaards. De sfeer zit er meteen goed in op Koko's Ouderdag.

BERICHT UIT MAASTRICHT

Groep 7 geneeskunde bestaat uit negen ouders: pa en ma Otten uit Deurne, pa en ma Ponsen uit Leusden, pa en ma Pronk uit Gouda, pa Reitz uit Mechelen en pa en ma Pepels uit Stein. In totaal hebben zich negenhonderd ouders van eerste- en tweedejaars studenten ingeschreven voor de Ouderdag, een initiatief van studentenvereniging Koko. Koko wil laten zien wat hun kroost in Maastricht uitvoert, ze wil het onderwijssysteem uitleggen, ze wil een beetje begrip kweken voor het feit dat zoon- of dochterlief maar vier uur per week 'les' heeft en ze wil uitleggen dat je in Maastricht kunt slagen voor een voortgangstoets als je min vijf vragen goed hebt. Want daar zijn de ouders toch wel wat sceptisch over.

Voor letje van Rhee, 23 jaar en derdejaars geneeskunde-student is dat ook een reden geweest om zich als mentor voor de ouderdag op te geven: „Als ik vertel wat ik door de week allemaal doe vragen mijn ouders nog altijd stomverbaasd: 'Maar heb jij dan geen les?' Ze snappen er nog altijd niets van. En daarom is het goed dat er een ouderdag wordt georganiseerd. Dan help je ze in één klap van hun vooroordelen af.”

Het geneeskunde-programma begint uiteraard met de obligate lezing waarin het Maastrichtse onderwijssysteem nog eens tot glimmenstoe wordt opgewreven. Maar daarna wordt het dan ook meteen spannend: de skillslab-presentatie. Te beginnen met bloeddruk meten. Men mag het bij elkaar doen. Na een vage uitleg die niemand begrijpt beginnen de ouders als gekken te pompen. Bij mevrouw Ponsen zit de manchete veel te strak en als haar echtgenoot de druk voortvarend opvoert tot tweehonderd begint ze te gillen van de pijn.

Zij: „Hou nou op, ik heb helemaal geen gevoel meer in mijn arm!” Hij: „Schat, heb toch een keer geduld, ik hoor nog niks!” Hij laat de manchete leeglopen, concludeert dat hij nog niets heeft gehoord en begint, voordat zijn vrouw de kans krijgt zich te bevrijden van de knellende ballon om haar bovenarm, opnieuw als een bezetene te pompen. „Schei alsjeblieft uit!”, jammert zij, maar hij gaat door. In dienst van de wetenschap.

Na een kwartier worden we afgelost door een andere groep ouders die op ons hebben moeten wachten. De inmiddels al oorsmeer-geel geworden stethoscopen worden enthousiast in de oren geprikt. Allemaal verkeerd om. „Dat hebben ze van Medisch Centrum West”, verklaart letje, „daar doen ze het ook altijd verkeerd”.

Wij gaan verder, naar een laboratorium. Hier worden bloedmonsters onderzocht op hemoglobine- en hematocrietgehalte. De werkwijze: we mogen in elkaars vinger prikken, een druppel bloed op een glaasje leggen en dan gaan we dat centrifugeren. Of in een soort verrekijkertje stoppen. Meneer Ponsen staat al verwaarloosd te zwaaien met het gesteriliseerde prikkertje, en zijn vrouw schrikt: „Maar jij prikt niet bij mij!” De demonstratie loopt half in de soep omdat de volgende groep al bij de deur staat te dringen. Er worden nog een paar kritische vragen gesteld door ma Pepels: „Dragen jullie nooit handschoenen als jullie met bloed werken? Dat vind ik toch wel onverantwoord.” Student: „Eh, nou ja, een beetje. Nou u het zegt.” Maar gelukkig voor hen moeten

we er vandoor. Op naar het injecteerpracticum.

Massaal gaan de leesbrillen op de vaderneuzen, want er moet een milliliter vloeistof in kunstarmen worden gespoten. We zijn nog geen vijf minuten bezig (we hebben officieel een kwartier per voorstelling) of de ons achtervolgende groep staat al binnen. Hoogst geïrriteerd verklaart de mentor van deze groep dat het nu maar eens afgelopen moet zijn met ons gedraai: „jullie houden al de hele tijd de boel op. Als jullie eindelijk eens klaar zijn en wij kunnen beginnen worden we binnen vijf minuten door de volgende groep eruit gegooid!”. De prikstudent zegt dat groep 7 het toch eerst even mag afmaken en vraagt de mentor of zij even buiten wil wachten. Dat wil ze niet, ze is het spuugzat. De ouders bekijken met stijgende verbazing dit gehakketak, halen hun schouders op en gaan geconcentreerd verder met hun martelpraktijken. Dit is geen prikken, dit is graven.

We brengen een flitsbezoekje aan een mond-op-mondbeademings-instructie en zijn daar weer zó snel weg, dat we nu toch wel onze achterstand goedge maakt moeten hebben. Dat komt dan goed uit, want het volgende onderdeel vraagt nogal wat tijd. We gaan een uitstrijkje maken. De opstelling van de acht keer twee gespreide vrouwen(kunst)benen wekt uiteraard de nodige hilariteit. Maar het ergste komt nog: iedereen krijgt een speculum ('eendebek') uitgereikt en ja hoor, het is de bedoeling dat er mee in de plastic vagina's gewroet gaat worden. Eén vader kan de baarmoeder niet vinden (hij heeft zijn speculum er al bijna tot het handvat ingestoken) een andere roept giehelend dat de zijne zwanger is en een volgende vergeet zijn tang weer een beetje te openen voordat hij de vagina verlaat en rukt zijn speculum met baarmoeder en al uit de arme patiënte. Het is opvallend hoe voorzichtig de moeders te werk gaan.

Iedereen heeft honger en na een bloedsaai videotje over sociale vaardigheden zijn we de nare tang weer vergeten. De veldslag in de kantine (het leek wel Fantasialand, zegt meneer Reitz) halveert onze groep, maar de verloren echtparen weten even later toch de weg naar de onderwijsgroepskamer te vinden. Vol overgave begint groep 7 aan een echte onderwijsgroepsbijeenkomst. Zoals dat in het echt ook gaat, vliegen de ouders met zevenmijlslaarzen door de zevensprong en binnen de kortste keren heeft meneer Ponsen twee vellen papier vol met leerdoelen. En zoals dat in het echt ook gaat heb je zwijgers en schreeuwers. De sfeer wordt zelfs even grimmig als Pa Reitz en Pa Otten elkaar in de haren vliegen over de betekenis van blauwe handen. Volgens de een komt dat door een slechte doorbloeding en volgens de ander juist door een goede. Pa Ponsen - hij heeft macht, want hij schrijft - neemt steeds meer de rol van inhoudsdeskundige op zich. Hij weet alles van doorbloeding, want hij gaat vaker naar de sauna. Als Pa Otten oppert dat warm water zorgt voor een goede doorbloeding bluft hij hem af: Bent U wel eens in een sauna geweest? Nee? Nou dan.” En hij schrijft op: „Koud water zorgt voor een goede doorbloeding.”

Er wordt nog even nagepraat over deze dag. Zonder uitzondering met groot enthousiasme. „Ja, die kinderen hebben het leuk gedaan”, zegt mevrouw Pepels. Bijval van groep 7. „Je begrijpt nu toch wel wat meer van deze manier van studeren.” Instemmend geknik. Maar er blijven natuurlijk ook twijfels over Het Systeem bestaan. Vooral pa Reitz laat zich kritisch uit: „Ik ken een derdejaars student die beweert dat je van een afwijking in de schildklier grote handen krijgt. Ongelooflijk, daar wisten wij op de HBS al alles van!” Maar mentor letje verdedigt Maastricht hartstochtelijk: „Je hebt hier een eigen verantwoordelijkheid. Het ligt aan jezelf of je veel wilt leren.” De universiteit mag blij zijn met zulke ambassadeurs.

Wim Ortjens

Vol belangstelling volgt een vader de dokter. Ziet hij eindelijk eens een keer hoe een arts een uitstrijkje maakt (foto Nelis Tutkey)

a
f
m
G
c
w
C
M
b
Ou
ink
var.
bas
kin
top
de
keu
voc
kie
gel
Dat
jong
niste
kam
Ritz
joen
milje
lang
kabi
te vi
De s
wijs
lang
ge w
toch
maa
ling
van
dent
moe
beur
volg
rech